Pojava slabljenja imana

[Bosanski]

ظاهرة ضعف الإيمان

[اللغة البوسنية]

Muhammed Salih el Munedždžid

محمد صالح المنجد

Prevod : Nusret Imamović i Ismet Purdić

ترجمة: نصرة إماموفيتش و عصمت بورديتش

Pregledao : Zuhdija Hasanović

مراجعة: زهدي حسانوفيتش

Pomoćni ured za dawu - Riyadh

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

2008 -1429

islamhouse.com

Pojava slabljenja imana:
simptomi, uzroci i liječenje

Naslov prijevoda:
Pojava slabljenja imana: ***simptomi, uzroci i liječenje***

Originalni naslov: Zahiretu da'fi-l-iman

Autor: Muhammed Salih el-Munedždžid

Sa arapskog preveli: Nusret Imamović i Ismet Purdić

Recenzent prijevoda:
Mr. Ahmet Alibašić i Mr.Zuhdija Hasanović

Lektor: Sevret M. Ćehajić

Izdavač: Udruženje Intelektualne omladine "Selsebil", Živinice

Za izdavača: Eldin Osmanbegović
Tehnička obrada: Fahrudin Ahmetagić
Tiraž: 1000 komada
Živinice: 2002. godine

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine, Sarajevo

297.14

Al Munjid, Muhammed Salih

Pojava slabljenja imana:simptomi, uzroci i liječenje /Muhammed Salih el Munjid; sa arapskog jezika preveli Nusret Imamović i Ismet Purdić. – Živinice: Selsebil, 2002. – 86 str.; 21.cm
Prijevod djela: Zahiretu da'fi iman.
Bilješke uz tekst

ISBN 9958-9589-4-5
COBISS/BiH-ID 10631174

Prema mišljenju Federalnog ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta knjiga je oslobođeno poreza na promet proizvoda i usluga, br.02-15-2319, od 19.04.2002.godine.

بسم الله الرحمن الرحيم

UVOD

Zahvala pripada Allahu; Njega hvalimo i od Njega pomoć, oprost i uputu tražimo; Njemu se utječemo od zla naših duša i posljedica naših loših djela. Onoga koga Allah uputi niko ga ne može u zabludu odvesti, a koga Allah u zabludi ostavi niko mu na pravi put ne može ukazati. Svjedočim da nema drugog Boga osim Allaha Uzvišenog, Koji sudruga nema, i svjedočim da je Muhammed, s.a.v.s., Njegov rob i Poslanik.

"O vjernici, bojte se Allaha onako kako Ga se treba bojati i umirite samo kao muslimani." [1]

"O vjernici, bojte se svoga Gospodara, koji vas je stvorio od jednog čovjeka, a od njega je stvorio i drugu njegovu, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao, i Allaha se bojte s čijim imenom jedni druge molite, i

1 Ali Imran, 102

rodbinske veze ne kidajte, jer Allah stalno nad vama bdi." [2]

"O vjernici, bojte se Allaha i samo istinu govorite. On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehe vam vaše oprostiti, a onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao, postići će ono što bude želio." [3]

Slabost imana je pojava koja je zadesila muslimane i među njima se raširila. Njih veliki broj se žali na "tvrdoću" svoga srca, govoreći: "Osjećam da mi je srce hladno". "Nemam nikakve želje za ibadetima". "Osjećam da je moj iman na ivici propasti". "Učenje Kur'ana ne utiče na mene". "Grijeh olahko činim…"
Tragovi ove bolesti, koja je uzrok svake nedaće, svakog gubitka i nesreće, na mnogima su vidljivi.

Srce je veoma osjetljivo i važno. U arapskom jeziku je ono nazvano *"kalb"* [4], zbog njegove prevrtljivosti. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je:

2 En-Nisa', 1

3 El-Ahzab, 70-71

4 Od glagola "kalebe"; što znači: preokretati, prevrtati, mijenjati

„Srce je nazvano ovim imenom zbog prevrtljivosti. Primjer srca je kao primjer perke koje se zakači za čvrsto stablo, pa ga vjetar povija čas na jednu, čas na drugu stranu." [5],

a u drugoj predaji stoji:

"Primjer srca je kao primjer perke koje se nalazi u pustinji, pa je vjetar okreće s jedne na drugu stranu." [6]

Srce je jako prevrtljivo, kao što ga opisuje Allahov Poslanik s.a.v.s.:

„Ljudsko srce je prevrtljivije nego li uzavrela voda u loncu." [7],

a u drugom rivajetu, kod Ahmeda, stoji:

„…prevrtljivije je od vode u loncu kad ključa."

5 Ahmed, 4/408, Sahih el-džami', 2365

6 Ibn Ebi Asim, Kitab es-sunne', 227, Albani kaže da je sahih

7 Ibn Ebi Asim, Kitab es -sunne', sahih

Slavljen je i uzvišen Onaj Koji mijenja srca i njima upravlja. To potvrđuje hadis kojeg prenosi Abdullah ibn 'Amr ibn el-A's:

„Čuo sam Poslanika s.a.v.s. da kaže: 'Zaista su sva ljudska srca, između dva prsta Milostivog, kao jedno, pa ga usmjerava gdje hoće." Zatim je rekao: 'Gospodaru naš, Ti Koji srcima upravljaš, usmjeri naša srca na pokornost Tebi." [8]

Znajući da: „… *Allah se upliće između čovjeka i njegovog srca.*", Na Sudnjem će danu uspjeti samo"*…onaj koji dođe Allahu sa čistim srcem.*" Propast je za one „…*čija su srca hladna kada se spomene Allah.*", Džennet je obeća za „…*onoga koji se i u potaji Milostivog boji, i sa čistim srcem pred Njega dođe*" ,

Svaki vjernik treba da probudi osjećanja svoga srca. Treba i da upozna njegove skrivene bolesti i njene uzroke, te ga počne liječiti, prije nego što ga hrđa prekrije, pa se upropasti, što je opasna stvar.

8 Muslim, 2654

Allah nas je upozorio na hladno, zatvoreno, bolesno, slijepo, okorjelo, slabo i zapečaćeno srce. Pokušat ćemo se u ovoj knjizi upoznati sa pojavom oboljelosti i slabosti imana, uzrocima i načinima liječenja. Molim Allaha, dž.š., da ovaj posao učini korisnim za mene i braću muslimane i najpotpunijom nagradom nagradi one koji su učestvovali u izdavanju ove knjige. Allah omekšava srca i upućuje ih na Pravi put. Zaista je On divan gospodar, On nam je dovoljan i divan zaštitnik.

Bolest slabljenja imana

Postoje brojni simptomi:

1. Činjenje grijeha i ustrajnost u njemu

Neki od griješnika kontinuirano čine jedan grijeh, dok drugi čine više vrsta grijeha. Stalno zapadanje u grijeh čini ga običnim i postepeno uklanja ružan osjećaj u srcu. Kada ga njegov počinilac počne javno prikazivati, ulazi tada u okvir hadisa:

"Čitavom ummetu je oprošteno, osim onih koji grijeh javno čine .Javno griješenje je da čovjek nešto uradi noću, a Allah ga prikrije, a on nekome, kad osvane, kaže: 'Sinoć sam učinio to i to.' Noć je proveo, a Gospodar je prekrio njegov grijeh. Onda je osvanuo, otkrivajući već prekriveno." [9]

2. Otvrdlost i grubost srca

9 Buharija, Feth el-Bari,10/86, Dar el-fikr

Kada čovjek spoznaje da je njegovo srce postalo kao kamen, koji ne pruža osjećaj, niti na njega nešto utiče. Uzvišeni kaže: "Zatim su vaša srca, poslije toga, postala tvrda kao kamenje ili tvrđa od toga." 10 Na onoga čije je srce otvrdnulo nema nikakvog uticaja govor o smrti, gledanje mrtvih i dženaza. Na njega ne utiče ni kada bi ju i sobom nosio ili zagrtao mejta jer se on kreće između kabura kao između kamenja.

3. Neupotpuno obavljanje ibadeta

Ono se ogleda u odsutnosti duha prilikom obavljanja namaza, učenja Kur'ana, dova i nerazmišljanja o njihovim značenjima, takva osoba ih s nerazumjevanjem uči, kao onaj koji je navikao da uči određene dove iz hadisa uvijek u isto vrijeme, i nije svjestan njihovog značenja. A Allah Uzvišeni "*neće primiti dovu onoga čije je srce nemarno* " [11]

10 El-Beqare', 74

11 Et-Tirmizi, 3479 - Es-Silsile' es-sahiha', 594

4. Ljenost u ibadetu i njegovo ostavljanje

Ukoliko ibadeti, čini samo fizičke pokrete uz duhovnu odsutnost, a Allah tako opisuje munafike: "…*kad ustaju da namaz obave, lijeno se dižu.*" [12] U to još ulazi nemarnost, koja se ogleda u propuštanju odabranih perioda za ibadete. To ukazuje na nezainteresovanost za sticanje nagrade. Tako će odgoditi hadždž, iako je u mogućnosti da ga obavi, izbjegavat će džihad, a za njega je sposoban, kasnit će na namaz u džematu, a poslije toga, i džumu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je:

"Ljudi će kasniti u prvi saf sve dok ih Allah, njihovim kašnjenjem, ne ostavi u vatri." [13]

Ovakvi i slični ne osjećaju duševni nemir kada prespavaju propisani namaz, ili propuste neki od sunneta ili zikr, jer u osnovi nemaju želje da ih obave, ili da nadoknade propušteno.

12 En-Nisa', 142

13 Ebu Davud, 679, Sahih et-tergib, 510

Navikavaju se na propuštanje sunneta i onoga što je fard kifaje, propuštajući i Bajram, iako neka ulema kaže da je on fardi ajn (dužnost svakog pojedinca). Nemarni su spram dženaze, ne žele nagrade, kao da im nije potrebna. Čine sve suprotno Allahovom opisu vjernika: *"Oni su se trudili da što više dobra učine, i molili su Nam se u nadi i strahu, i bili su prema Nama ponizni."* [14] A među pojave koje ukazuju na ljenost u ibadetu spadaju izbjegavanje sunneta, noćnog namaza, raniji izlasci iz džamije, itd. Ostale nafile ne obavljaju; duha namaz mu ne pada na pamet, a da ne govorimo o tewbi namazu ili istihari.

5. Uskogrudnost, mrzovoljnost i sputavanje naravi

Kao da je pod velikim teretom koji ga pritišće, pa postaje svadljiv i uzrujan zbog najmanje sitnice. Zbog ponašanja ljudi oko njega osjeća tjeskobu, u kojoj nestaje tolerancije. Poslanik, s.a.v.s., opisao je iman riječima:

14 El-Enbija', 90

„Iman su sabur i tolerancija"[15], a vjernika: *"Voli i voljen je, i nema dobra u onome ko ne voli i ko nije voljen."*[16]

6. Ravnodušnost prema učenju Kur'ana

Ne utiču na njega kur'anska obećanja i prijetnje, niti naredbe i zabrane; i opisi Sudnjega dana, jer slab iman uzrokuje dosadu pri slušanju Kur'ana i nesposobnost da se ustraje u njegovom učenju. Kad god otvori Kur'an, odmah bi da ga zatvori.

7. Ravnodušnost prema Allahu dž.š. prilikom zikra i dove

Svaki propisani zikr teško mu pada, a kada ruke u dovi digne, brzo ih sebi povuče. A Allah, opisujući munafike, kaže: *"A Allaha gotovo da i ne spominju."*[17]

15 Es-Silsile' es-sahiha', 554, 2/86

16 prethodni izvor, 427

17 En-Nisa', 142

8. Ne ljuti ga činjenje harama

Plamen ljubomornog čuvanja islamskih propisa u njegovom srcu se već ugasio, čime je izgubio potrebu za naređivanje dobra i odvraćanja od zla. Njegovo lice nikada ne hvata srdžba Allaha i Poslanika, s.a.v.s., radi. Ovakvo srce slabog imana, opisano je u sahih-hadisu:

"Srcima se izlažu iskušenja kao voda, uvijek iznova, pa ko je popije na njemu ostane crna tačka."

To se ponavlja sve dok ne postane, kao što stoji na kraju hadisa,

"sasvim crno, pa ne čini dobro, niti odvraća od zla, osim da to bude putem povođenja za strašću."[18]

Nestalo je kod njega ljubavi prema dobru i mržnje prema zlu, i stvari su se kod njega izjednačile, pa ga onda nema što podstaći na naređivanje i zabranjivanje. On će, možda, čuti

18 Muslim, 144

za neko zlo da se čini i biti zadovoljan njime, a time će biti griješan, kao što je griješan i onaj koji je to zlo vidio pa ga odobrio. Ovo je potvrđeno sahih-hadisima:

"Kada se na Zemlji učini neki grijeh pa ga neko vidi i ne prezre ga, on kao da ga nije ni vidio, a ko bude odsutan, a bude zadovoljan njime, sličan je onome koji ga je vidio i nije ga prezreo."[19]

Njegovo zadovoljstvo grijehom je djelo srca i čini ga griješnim kao i onoga koji je učestvovao u njemu.

9. Želja za isticanjem

Ima je u više oblika:

- želja za upravljanjem i vlašću, bez procjene stepena odgovornosti i opasnosti, koje ona sa sobom nosi. Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas je upozorio na takve:

19 Sahih el-džami`, 689

„Vi ćete težiti za namjesništvom zbog kojeg ćete se kajati na Sudnjem danu, pa blago dojilji, a teško onoj koja odbija."[20]

„Blago dojilji" se odnosi na vlastodršce na početku namješnitva zbog imetka, vlasti i užitka u njemu. *„Teško onoj koja odbija"* se odnosi na one na njegovom kraju zbog ubistava, smjene, te traženja odgovornosti na Sudnjem danu. Vjerovjesnik, s.a.v.s., još je rekao:

„Ako želite obavijestit ću vas o vlasti i o tome šta je ona: njen početak je grdnja, zatim slijedi kajanje, a njen kraj je kazna na Sudnjem danu, osim pravednima."[21]

Ako to bude iz motiva provođenja Allahovih naredbi i nošenja odgovornosti u situaciji kada ne postoji niko drugi primjereniji za ovaj položaj, uz uloženi trud, savjetovanje i pravdu, kakav je bio Jusuf, a.s., reklo bi se: "Divno je i lijepo." Međutim, stvar je najčešće

20 Buharija, 6729

21 Sahih el-džami`, 1420

u velikoj želji i pohlepi za vodstvom, nedavanju prednosti najboljima, oduzimanju tog prava onome kome pripada, te bespravno i samovoljno vladanje.

- želja za isticanjem na skupovima, stalno držanje riječi, prinuđivanje ostalih na slušanje i dominacija situacijom. Isticanja na skupovima su ratovi na koje nas je upozorio Vjerovjesnik, s.a.v.s.,:

„Klonite se ovih krvoprolića.“[22], tj.nadmetanja.

- priželjkivanje da mu ljudi ustaju na noge kada uđe, radi zadovoljavanja pohlepe za veličinom u svojoj bolesnoj duši. Poslanik, s.a.v.s., kazao je:

„Koga raduje da mu Allahovi robovi ustaju na noge, neka pripremi sebi mjesto u vatri.“[23]

22 Sahih el-džami',120

23 Buharija, u "El-Edeb el-mufred" 977

Kada je Muavija ibn Ebi Sufjan došao kod Ibn Zubejra i Ibn Amira, Ibn Amir je ustao, dok je Ibn Zubejr ostao sjedeći, (a u drugoj predaji: "…bio je pribraniji"), Muavija je rekao Ibn Amiru: "Sjedi, čuo sam Poslanika, s.a.v.s., da je rekao:

„Onaj ko voli da mu ljudi ustaju na noge neka pripremi sebi mjesto u vatri.“[24]

Ovakvu vrstu ljudi obuzima bijes kada se praktikuje sunnet, kada pozdravljaš počinjući sa desne strane, i ako takav uđe na sijelo, nije zadovoljan dok mu neko ne ustane, da bi on tu sjeo, iako je tako nešto Poslanik, s.a.v.s., zabranio:

„Neka ne podiže čovjek nikoga sa njegovog mjesta da bi sjeo.“[25]

24 Buharija, 977 i Ebu Dawud, 5229

25 Buharija, Feth el-Bari, 11/62

10. Tvrdičluk i škrtost

Allah je pohvalio Ensarije riječima: *"Više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno"*[26], i obznanio da će uspjeti oni koji se sačuvaju od tvrdičluka. Nema sumnje da je tvrdičluk produkt slabog imana. Poslanik, s.a.v.s. rekao je:

„Iman i tvrdičluk se nikada ne mogu spojiti u jednom srcu."[27]

O opasnosti od tvrdičluka i njegovim negativnim uticajima na dušu, Poslanik, s.a.v.s., rekao je:

„Bojte se tvrdičluka; zbog njega su propali oni prije vas. Tvrdičluk ih je naveo na škrtost, pa su škrtarili; naveo ih je na prekidanje rodbinskih veza, pa su ih prekinuli i na razvrat pa su ga činili."[28]

26 El-Hašr, 9
27 En-Nesai, El-Mudžteba, 6/13
28 Ebu Davud, 2/324

Škrtost čini da onaj koji je slabog imana da skoro ništa ne izdvaja na Allahovom putu, makar neko od njega tražio sadaku, i siromaštvo njegove braće muslimana bilo vidljivo ili ih zadesila kakva nesreća. To ništa jasnije ne potvrđuje od Allahovih riječi: *"Vi se, eto, pozivate da trošite na Allahovom putu, ali, neki od vas su škrti, - a ko škrtari, na svoju štetu to čini, jer Allah je bogat, a vi ste siromašni. - A ako glave okrenete, On će vas drugim narodom zamijeniti, koji onda, kao što ste vi, neće biti."*[29]

11. Nesrazmjer riječi i djela

Allah, dž.š., rekao je: *"O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite. O, kako je Allahu mrsko kad izgovarate riječi koje djela ne prate."*[30] Nema sumnje da je ovo jedna vrsta nifaka, a onaj čije riječi budu u suprotnosti sa njegovim djelima postaje mrzak kod Allaha i omražen kod ljudi. Stanovici vatre će saznati sudbinu onoga koji je

29 Muhammed, 38
30 Es-Saff, 2-3

naređivao dobro na dunjaluku, a nije ga činio i zabranjivao ono što je loše, a sam ga radio.

12. Zluradost

Raduje se svakoj propasti, gubitku ili nesreći koja zadesi njegovu braću muslimane. On osjeća radost jer je njihova blagodat nestala i jer je stvar kojima su se drugi odlikovali nad njim izgubljena.

13. Gledanje na svijet kroz prizmu činjenja grijeha

On pita da li nešto doseže do grijeha ili ne, ne obazirući se na mekruhe. Većina ljudi, kada žele uraditi neki posao, ne pitaju da li on spada u dobročinstvo, već kažu: "Seže li to do grijeha? Je li ono haram ili samo mekruh? " Ovakav stav vodi ka zapadanju u mekruh i sumnjivo, što će jednog dana, neminovno, odvesti u grijeh. To čini čovjeka nemarnim pri činjenju mekruha i sumnjivog sve dok u njemu

ne vidi jasnu zabranu. Poslanik, s.a.v.s. , o ovome je kazao:

"Ko padne u sumnjivo, pao je u zabranjeno – haram, kao pastir koji čuva svoje stado oko njemu zabranjene, zemlje, bojeći se svakoga časa da u nju ne prijeđe..." [31]

Neki od ovih, kada im se objasni da je neki postupak haram, zapita: "Je li to teži ili lakši haram? Koliki je grijeh koji sa sobom nosi?" Ovakva osoba, ne samo da je bezobzirna spram udaljavanja od lošeg i pokuđenog, već je u stanju da učini i lakše grijehe, omalovažavajući teret koji sa sobom nose. To vodi prekoračavanju Allahovih zabrana, te uklanjanju prepreka za činjenje velikih grijeha. Zbog toga je Poslanik, s.a.v.s., u sahih hadisu, kazao:

„Poznajem ljude iz moga ummeta koji će doći na Sudnji dan s dobrim djelima veličine brda pa će ih Allah u prah i pepeo pretvoriti." A Sevban reče:

31 Muslim, 1599

"Opiši nam ih, o Allahov Poslaniče, da ne bismo bili od njih, a mi to ne znamo. Poslanik reče: "Oni su vaša braća, od vaše kože; noći provode (u ibadetu) koliko i vi provodite, ali oni su oni koji, kada se osame sa grijehom, počine ga."[32]

U grijeh padaju bez oklijevanja, s velikom lahkoćom, i gori su od onih koji ga čine s predumišljanjem, a svi su u opasnosti. Ovakva vrsta ljudi, zbog slabosti svoga imana, umanjuje težinu grijeha i ne vidi da su radi loše. Stoga, Ibn Mes'ud opisujujući stanje vjernika i munafika kaže:

"Vjernik vidi svoje grijehe kao brdo koje se nad njim nadvilo, bojeći se da se na njega ne sruši, a munafik vidi svoje grijehe kao muhu koja mu ispred nosa prođe, pa je samo rukom nehajno odmahne."[33]

32 Ibn Madže', 4245, Sahih el-džami' 5028

33 Buharija, Feth el-Bari, 11/102

14.Omalovažavanje dobročinstva

Ova skupina ljudi se nemarno odnosi prema sitnim dobrim djelima, a Allahov Poslanik, s.a.v.s., nas je poučio da ne budemo takvi. Imam Ahmed u svom Musnedu bilježi hadis od Ebi Džerijja el-Hudžejmijja, da je rekao:

"Došao sam Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pa sam mu rekao: 'Mi smo stanovnici pustinje, pa nas poduči nečemu čime ćemo se okoristiti kod Allaha dž.š.' Na to je Poslanik s.a.v.s. odgovorio: 'Ne potcjenjuj od dobra ništa, pa makar i da svoju kofu vode ispraznš u posudu onoga koji je došao da se napije, ili da se svome bratu obratiš vedra lica."[34]

Iako su ovo, na prvi pogled, mala djela, kao što je i otklanjanje nečistoće iz džamije, makar i slamka bila, ne treba ih podcjenjivati. Možda će ona biti uzrokom praštanja grijeha, a Allah je na svemu zahvalan. Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je:

34 Ahmed, Musned, 5/63

"Prošao je čovjek kraj drveta ispriječenog na putu, pa je kazao: 'Tako mi Allaha, da uklonim ovo kako ne bi smetalo drugim muslimanima', pa je uveden u Džennet."[35]

Duša koja omalovažava mala djela, krije u sebi zlo i nedostatak, a dovoljna joj je kazna da bude uskraćena nagrade pomenute u riječima Poslanika, s.a.v.s.:

"Ko ukloni s puta ono što smeta muslimanima upisat će mu se jedno dobro djelo, a kome jedno dobro djelo bude primljeno, ući će u Džennet." [36] *Tako je Muaz, r.a., hodajući sa jednim čovjekom, uklonio kamen s puta, što ga je ovaj zapitao: "Zašto si to uradio?" Muaz mu odgovori: "Čuo sam Poslanika, s.a.v.s., da kaže: 'Ko ukloni kamen s puta, piše mu se jedno dobro djelo, a ko bude imao jedno dobro djelo ući će u Džennet.'"*[37]

35 Muslim, 1914

36 Buharija, u "El-edeb el-mufred" 593

37 Es-Silsile' es-sahiha', 5/387

15. Pasivnost spram problema muslimana

Takav ne pruža muslimanima nikave utjehe putem dove, sadake ili pomoći. On je bezosjećajan prema svemu što ih svakodnevno pogađa širom svijeta, bilo da je to neprijateljska okupacija, ropstvo, ugnjetavanje ili da su ih zadesile neke elementarne nepogode. Zadovoljio se ličnom sigurnosću, što je posljedica njegovog slabog imana, a vjernik ne smije ovakav biti. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je:

"Mu'min je spram ostalih vjernika kao glava spram tijela; on osjeća njihove boli kao što tijelo osjeća bolove u glavi."[38]

16. Kidanje bratskih veza

Poslanik, s.a.v.s., rekao je:

38 Ahmed, Musned, 5/340

"Neće se zavoljeti dvojica, Allaha radi, ili u islamu, a da ih neće razdvojiti prvi grijeh," a u drugoj predaji: "...ništa ih neće razdvojiti osim grijeha, kojeg počini jedan od njih."[39]

Ovo ukazuje na to da je pogubnost grijeha uzrok održavanja ili prekidanja bratskih veza Otuđenost koju čovjek ponekad osjeća među braćom je rezultat opadanja imana činjenjem grijeha, jer Allah uklanja ljubav prema griješniku, iz srca Svojih robova. Kao griješnik, čovjek će živjeti među svojom braćom najcrnjim životom, životom prezrenog, izgubljenog ugleda, ponižen i bez ikakvog dostojanstva. Također će izgubiti prijateljstvo vjernika i Allah ga neće zaštititi, jer On samo vjernike štiti.

17. Pomanjkanje odgovornosti rada za ovu vjeru

Ne teži širenju vjere, niti želi da njoj služi, suprotno ponašanju ashaba Allahovog

39 Buharija, 401

Poslanika, s.a.v.s., koji su, po samom prihvatanju, vjere osjetili tu odgovornost. Pogledajmo samo koliko je prošlo, otkako je prihvatio islam Et-Tufejl ibn Amr, i otišao u pozivanje svoga naroda. Odmah je ustao pozivati svoj narod. Osjetivši veliku odgovornost, tražio je od Poslanika, s.a.v.s., da ga vrati njegovom narodu kao da'iju.

Mnogima danas treba dosta vremena do spremnosti da pozivaju u vjeru. Ashabi Allahovog Poslanika, s.a.v.s., odmah su provodili sve ono što se podrazumijeva primanjem islama, počevši od neprijateljovanja sa nevjernicima, njih se odričući i prekidajući veze s njima. Tako je Sumame' ibn Asal, vođa naroda Jemame, bio zarobljen i vezan za stub u mesdžidu. Poslanik mu je ponudio da prihvati islam, Allah je osvijetlio njegovo srce i uputio ga, potom se uputio da obavi umru. Kada je stigao u Mekku, rekao je mušricima Kurejša:

„Nećete dobiti ni jedno zrno pšenice iz Jemame, sve dok Poslanik, s.a.v.s., to ne dozvoli."[40]

Njegovo prekidanje veza sa nevjernicima, njihova ekonomska blokada i korištenje svih rapoloživih mogućnosti i sredstava u službi da'we, kod njega je odmah realizovano, jer to je bio rezultat njegovog čvrstog imana.

18. Prestrašenost i izgubljenost pred nesrećama i problemima

Vidjet ćemo ga uznemirenog, nerazboritog, izgubljenog, ukočena pogleda, zbunjenog kada je pogođen nesrećom i iskušenjem, u njegovim očima nema izlaza, savladavaju ga brige, te je nesposoban da se, mirnog i čvrstog srca, suoči sa realnošću, a sve to zbog slabosti njegovog imana. Kada bi njegov iman bio čvrst i on bi bio stabilan i sa svim problemima i najvećim iskušenjima suočio bi se kao jak i stabilan.

40 Buharija, Feth el-Bari, 8/87

19. Svadljivost i polemike koje otvrđuju srce

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je:

"Svaki narod koji je zalutao poslije upute, koju je imao, učinio je to zbog neplodnog raspravljanja."[41]

Svako raspravljanje, koje se ne zasniva na čvrstom dokazu, niti mu je cilj ispravan, neminovno, vodi udaljavanju od pravog puta. Rasprave koje se danas vode uglavnom su zasnovane na lažima, bez znanja, upute i jasne Knjige (Kur'ana). Dovoljne su riječi Poslanika, s.a.v.s., da podstaknu na ostavljanje ove loše osobine:

"Ja garantujem kuću u prostranstvima dženetskim onome ko ostavi raspravu i svađu, makar bio i u pravu."[42]

41 Ahmed 5/252, 5633
42 Ebu Davud 5/150, 1464

20. Vezanost za dunjaluk, ljubav prema njemu i zadovoljstvo njime

Srce se veže za dunjaluk dotle da čovjek osjeća bol i tugu kada mu promakne nešto od dunjalučkih zadovoljstava, kao što su novac, ugled, položaj, smatrajući sebe prevarenim i loše sreće, zbog toga što nije stekao ono što drugi jesu. Najveća bol i tjeskoba ga obuzima kada vidi svoga brata muslimana koji je postigao nešto od dunjaluka što on nije, pa mu zavidi i nada se njegovoj propasti. Ovo je oprečno sa imanom kao što je rekao Poslanik, s.a.v.s., :

„Neće se u srcu jednog vjernika sastati iman i zavist.“[43]

21. Ponašanje i način mišljenja određeni isključivo razumom

43 (EIJ-IJESAI, ELMUDŽTEBA 6/13, a nalazi se u SAHIHUL DŽAMI' 7620)

Gubi obilježja imana, tako da u njima gotovo i nema traga kur'anske poruke ili Sunneta, ili poruka naših dobrih prethodnika (selefa), Allah im se smilovao.

22. Luksuz u jelu i piću, odijevanju, stanovanju i prevoznim sredstvima

Takvoga ćemo vidjeti kako se posvetio luksuzima, trudi se oko kupovine najfinije odjeće, trošeći vrijeme i novac na uljepšavanje i dekoraciju stana. Za to nema prevelike nužde, niti potrebe, dok na drugoj strani veliki broj njegove braće muslimana je preči za ovim novcem. Tako se ponaša sve dok ne uroni u bezbrižnost i zabranjenu raskoš, kao što stoji u hadisu kojeg prenosi Muaz ibn Džebel, r.a., kada ga je Poslanik, s.a.v.s., poslao u Jemen i oporučujući mu rekao:

“Čuvaj se raskoši, jer Allahovi robovi nisu raskošnici.”[44]

44 Ahmed, 5/243 i u Es-Silsile` es-sahiha', 353

Uzroci slabosti imana

Slabost imana ima brojne uzroke, od kojih su neki ujedno i njegova manifestacija, kao što su činjenje grijeha i zauzetost dunjalukom, a ovdje ćemo spomenuti još neke, dopunjujući ono što smo već kazali:

1. Odsustvo iz sredine u kojoj vlada imanska atmosfera duže vrijeme

Duža odsustva iz imanske sredine uzrokuju slabljenje imana. Allah dž.š. kaže: *"Zar nije vrijeme da se vjernicima srca smekšaju kad se Allah i Istina koja se objavljuje spomene, i da oni ne budu kao oni kojima je još davno data knjiga, pa su srca njihova, zato što je proteklo mnogo vremena, postala nemilosrdna, i mnogi su od njih nevjernici."*[45] Pomenuti ajet potvrđuje da svako odsustvovanje iz sredina u kojima je atmosfera pozitivna i vlada iman, za sobom povlači

45 El-Hadid, 16

slabljenje imana u srcu. Tako, čovjek, koji duže vrijeme bude odsutan od svoje braće u vjeri, zbog putovanja, posla i tome slično, ne bude u imanskoj atmosferi, čiji mu je hlad pružao svoje blagodati i odakle je svoje srce napajao energijom. Vjernik, kao pojedinac, slab je, ali sa svojom braćom je snažan.

Hasan el-Basri, Allah mu se smilovao, kaže: "Braća po vjeri su nam vrijednija od naših porodica. Porodice nas podsjećaju na dunjaluk, a braća nas podsjećaju na Ahiret." Udaljavanje od braće, ako potraje, donosi samoću, koja se poslije pretvori u bježanje od takve imanske atmosfere, koja srce čini surovim i tamnim i u njemu se gasi svjetlo imana. To objašnjava izopačenje koje se dešava kod nekih koji (na odmorima) putuju, ili se sele radi posla i studiranja.

2. Nepostojanje društva sa lijepim uzorom

Čovjek koji se poduči pred dobrim uzornim učiteljem, okoristit će se njegovim znanjem, dobrim djelom i snagom imana. S njim će se sprijateljiti i poprimiti dio njegovog znanja i lijepih osobina, ali ako se od njega odvoji na neko vrijeme, osjetit će hladnoću u svom srcu. Zato su ashabi, po preseljenju Poslanika, s.a.v.s., na Ahiret, rekli: "Naša srca su zastranila." Zatim ih je obuzela samoća, jer njihovog učitelja, odgajatelja i uzora za kojim su se povodili više nije bilo. U nekim predajama su opisani kao "stado u tamnoj i kišnoj noći." Međutim, Poslanik, s.a.v.s., iza sebe je ostavio "brda", gdje ga je svaki od njih mogao naslijediti, pa su jedni drugima postali uzor. Dok, danas, musliman najviše treba uzora za kojim će se povoditi u svojoj blizini.

3. Neproučavanje šerijatskih nauka, neiščitavanje knjiga čestitih prethodnika i onih koje oživljuju iman u srcima

Ima knjiga koje, kada se čitaju, u srcu bude iman i pokreću skrivene motive za njime u duši. Prvenstevno Kur'an i Sunnet, a zatim i djela alima, koji prefinjeno obrađuju teme, koje omekšavaju i razneżuju srce i teme iz islamskog vjerovanja. Nečitanje ovakve literature uz svakodnevno čitanje filozofije, poezije ili knjiga o šerijatskim propisima u kojima se ne spominju dokazi, ili čitanjem drugih stvari, razlogom je slabosti imana i bezosjećajnosti srca. Ovim ne želimo umanjiti vrijednost spomenutih oblasti duha, već samo upozoriti one koji zanemaruju i rijetko čitaju knjige tefsira i sunneta iako one učvršćuju vezu između čovjeka i njegova Gospodara. Proučavanjem Buharijeve i Muslimove zbirke hadisa, stičemo dojam da živimo u vremenu Poslanika, s.a.v.s., i prvih odabranih generacija, čime se naš iman prožima ushićenjima,

izazvanim prizorima iz njihova života i događajima koji su obilježili taj period.

Posebno negativne posljedice ovog faktora primjetne su na onima koji pridaju pažnju studijama oblasti, nastalim na neislamskim principima (filozofija, sociologija, psihologija…), što je slučaj i sa onima koji čitaju izmišljenje priče i bajke, ljubavne romane i prate beskorisne vijesti sa filmske i sportske scene po raznim časopisima i novinama.

4. Boravak u sredini koja je ogrezla u grijehu

U njoj se pojedini hvale počinjenim grijehom, drugi pjevuše novu hit-pjesmu, sljedećeg nalazimo kako se odaje pušenju i drogi, neko prelistava časopise pornografije dok je proklinjanje, psovka, vrijeđanje, ogovaranje i prenošenje tuđih riječi posvuda rašireno.

Pojedine sredine nas samo vezuju i podsjećaju na dunjaluk, a to je slika naše

svakodnevnice, bilo na radnom mjestu ili van njega. Problemi vezani za posao, životni standard, trgovinu, položaj, udarne su teme koje zaokupljaju pojedinca u društvu.

A stanje u porodici, posmatrano s aspekta raširenosti poroka i lošeg, koje žalosti muslimana i para njegovo srce, od bestidne muzike, filmova nedoličnog sadržaja, zabranjenog okupljanja žena i muškaraca na jednom mjestu, čime su naše kuće preplavljene, pa ovakva sredina umrtvljuje već i onako bolesno srce, u što nema sumnje.

5. Zaokupljenost dunjalukom

Srce postane robom dunjaluka, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je:

„Jadan li je rob dinara i rob dirhema!"[46]

Na drugom mjestu stoji:

46 Buharija, 2730

"Zaista je dovoljno svakom od vas na dunjaluku kao potreba putnika."[47] ,

tj. nešto malo čime se dostiže željeni cilj. Danas je veoma raširena materijalna pohlepa i požuda za gomilanjem prolaznih dobara ovoga svijeta. To predstavlja krajnje ciljeve kod mnogih ljudi do kojih se nastoji doći, a ovo je potvrda riječi Allahovog Poslanika s.a.v.s.: "Allah dž.š. je rekao:

'Mi smo dali imetak da bi se namaz obavljao i zekat dijelio, kada bi sin Ademov (čovjek) imao jednu dolinu zlata poželio bi da ima i drugu, a kada bi mu i druga bila data poželio bi da ima i treću. Njegov stomak može samo prašina napuniti.'

Zatim će Allah oprostiti onome ko se pokaje."[48]

47 Sahih el-džami', 2384

48 Ahmed, Musned, 5/219 Sahih el-džami', 1781

6. Zauzetost imetkom i porodicom

Allah dž.š. kaže: *"Znajte da su vam imeci vaši i djeca vaša iskušenje."*[49] *"Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude, žene, sinovi, gomile zlata i srebra, obilježeni konji, stoka i usjevi. To su užici ovozemljaskog života. A kod Allaha je najljepše mjesto povratka."*[50]

Prevelika ljubav i zauzetost prije svega porodicom a zatim imetkom, ružna je i pokuđena ako se nađe ispred pokornosti Allahu, dž.š., i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s. Ako ta ljubav i obuzetost bude potpomagala i podsticala na pokornost Allahu Uzvišenom, ona je lijepa i pohvaljena. Muhammed, s.a.v.s., kaže:

"Od dunjaluka su mi učinjene dragim žene i miris, a radost moga oka je u namazu."[51]

49 El Enfal, 28

50 Ali Imran, 14

51 Amhed, Musned, 3/128, Sahih el-džami', 3124

Većina ljudi pada u grijeh baveći se svojim ženama i djecom, što nije od pokornosti Allahu dž.š. Allahov Poslanik rekao je:

"Dijete je žalost, kukavičluk, neznanje i škrtost."[52]

Riječ „*žalost*", je onda kada se dijete razboli. Tužan je roditelj zbog njega, a kada od njega nešto zatraži, a ne može mu udovoljiti, još više se rastuži. Nakon što dijete poraste, pa postane neposlušno, nastaje stalna tuga. „*Kukavičluk*" je kada otac odluči da izađe u džihad, dođe mu šejtan i stane ga odvraćati, govoreći: Zar hoćeš da pogineš, a djecu kao jetime ostaviš?!, pa se ne odazove zovu džihada. „*Neznanje*" je da dijete zaokupira oca od traženja nauke i studiranja. "Škrtost" je onda kada čovjek naumi da udijeli od imetka na Allahovome putu, šejtan mu priđe i podsjeti ga na porodicu, pa ovaj kaže: "Moja djeca su preča tom imetku; potreban im je poslije moje smrti." Na taj način škrtari od udjeljivanja na Allahovom putu.

52 Et-Taberani 24/241, Sahih el-džami', 1990

Ne želimo kazati da treba napustiti brak, podizanje nove generacije i njihovog odgoja, već želimo upozoriti na obuzetost njima koja vodi u haram.
A za iskušenje u imetku Poslanik, s.a.v.s., kaže:

„Svaki ummet je imao svoje iskušenje, a iskušenje moga ummeta je imetak."[53]

Prevelika želja za sticanjem imetka pogubnija je za vjeru od pogubnosti vuka koji je upao u stado, na što upućuju i riječi Allahova Poslanika, s.a.v.s.:

„Dva gladna vuka koja su upala u stado ovaca nisu opasnija po njih od čovjekove težnje za sticanjem imetka i ugleda po njegovu vjeru."[54]

Stoga je Vjerovjesnik,s.a.v.s., podsticao na ograničavanje u imetku na nužne potrebe, bez

53 Et Tirmizi, 2336, Sahih el-džami', 2148
54 Et-Tirmizi, 2376, Sahih el-džami', 5620

pretjerivanja koje će odvratiti od sjećanja na Allaha, dž.š., pa je rekao:

„Dovoljno ti je od imetka sluga i jahalica za borbu na Allahovom putu,“[55]

a na drugom mjestu je zaprijetio onima koji gomilaju imetak:

„Teško onima koji sabiru gomile blaga, osim onih koji urade s njim ovako,“[56]

pa je rukama pokazao na sve četiri strane, tj. daju ga u sadaku i za dobrobit muslimana.

7. Nada u dugi život

Uzvišeni Allah je rekao: *„Pusti ih neka jedu i naslađuju se, i neka ih zavara nada – znat će oni!“*[57]

Od Alije, r.a., prenosi se da je kazao:

55 Ahmed, 5/290
56 Ibn Madže, 4129
57 El-Hidžr, 3

"Najviše se za vas bojim da ćete slijediti svoje strasti i nadati se u dugi život. Slijeđenje strasti odvraća od istine, a s nadom u dugi život se zaboravlja Ahiret."[58]

Još je preneseno: „Četvero donosi nesreću: oko koje ne suzi, tvrdo srce, nada u dug život i težnja za dunjalukom.“ I: „Nada u dug život donosi ljenost u ibadetima, odlaganje tevbe, pohlepu za dunjalukom, zaborav Ahireta, surovost u srcu, jer ono se raznježuje i čisti podsjećanjem na smrt i kabur, nagradu i kaznu, i na prizore Sudnjeg dana, kao što je Gospodar rekao: 'Pa zato što je proteklo mnogo vremena srca su im otvrdla.“ Pa je rečeno: „Onaj koji se nada smrti, malo za dunjalukom brine, srce mu se osvijetli, jer kada se sjeti smrti preda se ibadetu.“[59]

58 Feth-el Bari, 11/236
59 Feth el-Bari, 11/237

8. Pretjerivanje u jelu i spavanju, beskorisnim sijelima i praznoj priči

Pretjeranost u jelu zaglupljuje čovjeka, postaje trom i lijen u ibadetu Milostivom i otvara vrata na koja šejtan prilazi čovjeku, kao što je rečeno: "Ko mnogo jede, mnogo pije, pa mnogo i spava, pa tako propusti veliku nagradu." Pretjerivanje u govoru čini srce tvrdim, a stalna sijela sputavaju od svođenja računa sa sobom i osamostaljivanja radi čišćenja duše i preispitivanja. Pretjerano smijanje uništava živost srca i umrtvljuje ga, kao što stoji u sahih-hadisu:

„Ne smijite se puno, jer smijanje umrtvljuje srce."[60]

Vrijeme koje nije ispunjeno pokornošću Allahu, dž.š., proizvodi hladnoću srca, kojemu ne pomažu prijetnje Kur'ana, ni imanski savjeti.

Uzroci slabosti imana su mnogobrojni. Teško ih je sve pobrojati, ali na osnovu

60 Ibn Madže, 4193, Sahih el-džami' , 7435

spomenutih, možemo prepoznati i ostale. Razumni će to u sebi otkriti. Allaha molimo da očisti naša srca i sačuva nas zla naših duša.

Kako liječiti iman

Prenosi nam El-Hakim u "El-Mustedreku" i Et-Taberani u "Mu'džemu" od Poslanika, s.a.v.s., da je rekao:

"Zaista se iman u vašim dušama troši, kao što se odijelo troši, pa molite Allaha da obnavlja iman u vašim srcima." (hadis je hasen)

Iman blijedi u našim srcima kao što blijedi odijelo kada se izliže i ostari. Nekada srce vjernika zasjeni grijeh, pa ono potamni, a ovakvu nam sliku Vjerovjesnik, s.a.v.s., predočava u sahih-hadisu:

"Nijedno srce nije bez oblaka, kao što su oblaci preko Mjeseca, pa kada Mjesec svijetli, oni ga prekriju i izgubi se njegova svjetlost, a kada ih ponovo nestane, Mjesec opet zablista."[61]

61 Ebu Nuajm, El-Hil'je, 2/196, Es-Silsile` es-sahiha', 2268

Oblaci ponekad prekriju Mjesec i njegova svjetlost se izgubi, a nakon izvjesnog vremena njih nestane, te svjetlost iznova obasja nebo, kao i srce mu'mina, koje ponekad prekriju crni oblaci grijeha; utihne svjetlost njegova imana i ostane u tami i samoći. Kada uznastoji ponovo oživiti iman i zatraži zaštitu od Allaha, dž.š., nestane tih oblaka i povrati se svjetlost srcu, svijetleći kao nekada.

Od ključne je važnosti u razumijevanju problema slabljenja imana i njegovog liječenja činjenica da se iman povećava i smanjuje, shodno ubjeđenju Ehlu Sunneta. Iman definišu kao izgovor jezika i ubjeđenje srca, koje se manifestuje djelima, povećaje sa pokornošću, a smanjuje grijehom. Na ovo upućuju dokazi iz Kur'ana i Sunneta, kao što su riječi Uzvišenog:"…*da bi im se iman povećao*"[62] i *"a kome je od vas ovo iman povećalo"*[63], i riječi Njegovog Poslanika s.a.v.s.:

62 El-Feth,4

63 Et-Tevbe,124

"Ko od vas vidi neko loše djelo neka ga ukloni rukom; ako nije u mogućnosti, neka to uradi jezikom; pa ako i to ne može, neka onda prezire svojim srcem, a to je najslabiji iman."[64]

Nema sumnje da pokornost i grijeh utiču na iman pozitivno i negativno, jer je to poznata, vidljiva i iskustvom utvrđena istina. Ako bi neko izašao na ulicu, pa gledao lijevo i desno u razgolićene žene, slušajući psovke i jezik uličara, a zatim otišao do mezarja, u njega ušao, pa se zamislio i srce mu se smekšalo, uočio bi ogromnu razliku između dva stanja srca. To je pokazatelj da se ono brzo mijenja. Govoreći o ovome, neki od selefa kažu: "Od pravilnog razumijvanja vjere je da mu'min pazi na svoj iman i na ono što ga umanjuje. Od pravilnog razumijevanja je i to da mu'min zna je li mu se iman povećao ili smanjio! Kao i to da zna odakle mu dolaze šejtanska podbadanja."[65].

64 Buharija, Feth el-Bari, 51/1

65 Šerh en-nunije', Ibn Isa, 2/140

Potrebno je još znati da je opadanje imana, ukoliko uzrokuje ostavljanje vadžiba ili činjenje harama, velika opasnost za onog čije je stanje tako i on je kod Allaha omražen, te se mora pokajati, i početi sa liječenjem svoje duše. A ako ova slabost ne uzrokuje ostavljanje vadžiba ili činjenje harama, ali dovodi do dvoumljenja u činjenju sunneta i onog što je poželjno, naprimjer, tada je potrebno da se prisilom učvrsti na dobru i približi Allahu, dž.š., kako bi povratio svoju pređašnju snagu i aktivnost imana u ibadetima. Na ovo upućuju riječi Vjerovjesnika s.a.v.s. :

"Za svaki posao treba snaga, a svaka snaga ponekad klone, pa ko klone prema mom sunnetu, uspio je, a ko klone prema nečemu drugom, propao je."[66]

Prije nego što počnemo govoriti o liječenju, držimo da je potrebno spomenuti zanimljivo zapažanje. Većina onih koji osjete ravnodušnost u srcu traže lijeka izvan sebe,

66 Ahmed, 210/2

oslanjajući se u tome na druge, iako bi mogli, kad bi htjeli, svoju dušu liječiti sami sobom, što je u osnovi jedino ispravno, jer je iman odnos između roba i njegovog Gospodara.

U nastavku ćemo spomenuti neke od šerijatskih metoda koji se mogu koristiti u liječenju slabosti imana i odstranjivanju ravnodušnosti iz srca, uz oslanjanje na Allaha Uzvišenog i navikavanje duše na samokontrolu.

1. Razmišljanje o značenjima Kur'ana

Allah je objavio Kur'an kao pojašnjenje za svaku stvar i svjetlo kojim upućuje onoga koga On hoće. Bez sumnje, u njemu je veličanstven i djelotvoran lijek, kao što je Milostivi rekao: *"I Mi objavljujemo u Kur'anu ono što je lijek i milost vjernicima."*[67] A što se tiče samog liječenja, ono se čini razmišljanjem i uživljavanjem u njegova značenja. Poslanik s.a.v.s. bi dugo razmišljao i ponavljao riječi Allahove Knjige, ustajući noću na namaz. Tako

67 El-Isra, 82

je jedne noći ustao i klanjajući ponavljao kur'anski ajet: *"Ako ih kazniš, robovi su Tvoji, a ako im oprostiš, silan i mudar Ti si."*[68]. Nije prešao na drugi ajet sve do zore. Poslanik je znao dugo provesti u svojim dubokim razmišljanjima o značenjima Kur'ana. Ibn Hibbah bilježi u "Sahihu" hadis ispravnog seneda od Ata'a, da je rekao:

"Došli smo Abdullah ibn Umejr i ja kod Aiše,r.a., pa je Abdullah upitao: 'Hoćeš li nas obavijestiti o onome što te najviše zadivilo kod Poslanika, s.a.v.s.. Ona je zaplakala i rekla: 'Ustao je jedne noći klanjati i rekao: 'O Aiša, hoćeš li me ostaviti da ibadetim svome Gospodaru?' Rekoh: 'Tako mi Allaha, volim tvoju blizinu, a volim i ono što tebe raduje.' Pa je ustao, abdestio se, zatim plačući klanjao, dok se od suza nije ovlažilo njegovo krilo i nije prestajao plakati dok suze nisu počele kvasiti zemlju. Onda je došao Bilal zvati ga na namaz, pa, kada ga je vidio da plače, rekao je: 'O Allahov Poslaniče, plačeš, a oprošteno ti je sve što si učinio i što ćeš učiniti?!' Odgovorio je:'Zar da onda

68 El-Maide, 118

ne budem rob zahvalni? Noćas mi je objavljen ajet, pa teško onome ko ga prouči, a o njemu ne razmisli: 'Zaista je u stvaranju nebesa i Zemlje, smjeni dana i noći, dokaz za razumom obdarene. One koji Allaha spominju stojeći, sjedeći i ležeći, i razmišljaju o stvaranju nebesa i Zemlje...' "[69]

Ovo upućuje na obaveznost razmišljanja o kur'anskim ajetima. U Kur'anu je spomenuto vjerovanje, obećanja i prijetnje, propisi, kazivanja, te lijepo ponašanje i moral, a sve ostavlja na dušu različite dojmove i tragove. Neke sure ulijevaju strah u dušu, više od drugih, o čemu govori i ovaj hadis:

"*Osijedila me sura Hud i njoj slične, prije starosti.*", a u drugoj predaji *"Sura Hud, Vakia, Vel-Murselat, Amme, Izeš-šemsu kuvviret."*[70]

Osijedio je Allahov Poslanik s.a.v.s. zbog nagoviještenih istina i velikih zaduženja sadržanih u ovim surama. Oni su ispunili svojom težinom Poslanikovo srce s.a.v.s., što se

69 Alu Imran,190

70 Et-Tirmizi,3297, Es-Silsile' es-sahiha', 955

ispoljilo na njegovoj kosi i tijelu. *"Ti idi pravim putem onako kako ti je naređeno, i oni koji su se pokajali s tobom..."*[71] Isto su i ashabi, r.a., učili Kur'an, o njemu razmišljali i bili pod stalnim uticajem njegovih značenja. Tako je Ebu Bekr opisan kao žalostiv i mehkog srca, pa kada je bio imam u namazu, i učio Allahove ajete, nije se mogao suzdržati i zaustaviti suze. Na Omera su Allahove riječi *"...kazna Gospodara tvoga sigurno će se dogoditi, niko je neće moći otkloniti"*[72] uticale toliko da se razbolio. U safovima iza njega su se čuli njegovi jecaji, kada bi, učeći, naišao na ajet o Ja'kubu, a.s.*: "Ja tugu svoju i jad svoj pred Allaha iznosim..."*[73]

Osman, r.a., kaže: "Kada bi se naša srca očistila, ne bi se zasitila Allahovih riječi". A pao je kao šehid, ubijen nepravedno, dok mu se krv razljevala po stranicama njegovog Mushafa iz kojeg je učio. Od ashaba je o tome mnogo preneseno. Ejjub prenosi da je čuo Sejjid ibn

71 Hud, 112

72 Et-Tur, 7-8

73 Jusuf, 86

Džubejra da je ajet *"Bojte se dana u kojem ćete Allahu biti vraćeni"*[74], ponavljao dvadeset ili više puta. Ovo je zadnji ajet, koji je objavljen, a njegov završetak glasi: *"...kada će svakom biti dato ono što je zaslužio, i nikome nepravda neće biti učinjena."*

Ibrahim ibn Bešar kaže da je Alijj ibn Fudajl, kojem je i sam klanjao dženazu, umro, učeci ajet: *"A da ti je vidjeti kako će, kad pred vatrom budu zadržani, reći: - Da nam je da povraćeni budemo..."*[75] Spominju se i brojni događaji o njihovim postupcima pri ajetima sedžde, a jedan od njih je vezan za gore pomenutog, Allah mu se smilovao, kada je proučio ajet: *"I padaju licem na tle, plačući, i on (Kur'an) im povećava strahopoštovanje."*[76], zatim je učinio sedždu i koreći se rekao: "To je sedžda, a gdje su suze?"

Najbolje razmišljanje je o kur'anskim primjerima, jer Allah Uzvišeni, kada nam navodi neki primjer u Svojoj Knjizi, čini to da bi nas podstakao na razmišljanje: *"...a Allah*

74 El Bekare, 281
75 El En'am, 27
76 El-Isra, 109

ljudima navodi primjere da bi pouku primili."[77] *"...Takve primjere navodimo ljudima da bi razmislili."*[78]

Zabilježeno je da je neko od selefa jednom razmišljao o primjeru u Kur'anu, pa nije mogao dokučiti njegovo značenje, te je zaplakao. Upitan o tome, šta ga je rasplakalo, rekao je: "Allah je ljudima kazao: *'To su primjeri koje Mi ljudima navodimo, ali ih samo učeni shvaćaju.'*[79] Ja nisam od učenih, jer nisam shvatio poruku jednog primjera, pa plačem što mi je znanje ostalo uskraćeno".

Kur'an navodi veliki broj primjera: onih koji potpale vatru, nevjernika koji liče stoci, zrna iz kojeg sedam klasova iznikne, psa koji dahće, magarca koji knjige nosi, mušice, pauka, slijepog i gluhog, onoga koji vidi i čuje, nevjerničkih djela, kao pepeo kojeg vihor u olujnom danu raznese, lijepe riječi kao lijepog stabla, ružne riječi kao ružnog stabla, vode koja

77 Ibrahim, 25
78 El-Hašr, 21
79 El-Ankebut, 43

se iz oblaka spušta, svjetiljke u kandilju, roba u tuđem vlasništvu koji ništa nema, primjer čovjeka koji je u vlasti ortaka oko kojeg se ljudi otimaju i mnogi drugi. A svrha pomenutog je vraćanje kur'anskim primjerima, koji iziskuju poseban osvrt i vrijeme, radi mudrosti i pouka, skrivenih u njima.

Ibn el-Kajjim, Allah ga milošću Svojom obasuo, ukratko govori o dužnostima onoga koji tvrdoću svoga srca liječi Kur'anom i kaže: "Da preseliš svoje srce s dunjaluka i nastaniš ga na Ahiretu, zatim ga u potpunosti predaš značenjima i porukama ajeta, o njima razmišljaš, i sebi približiš povode njihove objave, dokučujući njihovu bit, a potom sve to spustiš na oboljelo srce, koje će onda, uz Allahovu pomoć, biti izliječeno."

2. Svijest o Allahovoj veličini

Ogleda se kroz spoznaju Njegovih lijepih imena i svojstava, razmišljajući o njima i njihovim značenjima, kako bi ih usadio u svom

srcu, zatim prenio na ostale dijelove tijela, koji će djelom ispoljiti ono što je srce spoznalo, jer ono vlada i upravlja čitavim tijelom, i kada je ono zdravo i ispravno, zdravo i ispravno je čitavo tijelo.

Mnogo je kur'anskih ajeta i hadisa koji govore o Allahovoj veličini. A ako bi smo promislili o njima, srce bi nam zadrhtalo, tijelo se ispunilo strahom i poniznošću pred Velikim i Uzvišenim, ponizno bi palo pred Onim koji sve vidi i čuje, a strahopoštovanje bi mu se povećalo.

Od imena kojima je Sebe nazvao, jesu: Veličanstveni, Zaštitnik, Silni, Uzvišeni, Snažni, Koji sve savlađuje, Veliki, Koji se uzdigao. On je Živi, neće umrijeti, a ljudi i džini će okusiti smrt. Neovisan je o Svojim robovima. Njega grom i meleki, iz straha, hvalom svojom slave. On je Moćni koji kažnjava; Vječan je, san i drijemež Ga ne obuzimaju, a znanjem Svojim sve obuhvata: Njemu je poznat krišom bačeni pogled i ono što grudi kriju. Sveobuhvatnost Svoga znanja je opisao riječima: *"U Njega su*

ključevi skrivenog (gajba), samo ih On zna, i On jedini zna i ono što je na kopnu i ono što je u moru, i nijedan list ne opadne, a da On za nj ne zna; nema zrna u tminama Zemlje niti ičeg svježeg niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi.''[80] Na Njegovu uzvišenost upućuje i ajet: *"Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava Zemlja će na Sudnjem danu u Njegovoj ruci biti, a nebesa će smotati Svojom desnicom…''*[81]

Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je:

"Allah će uzeti Zemlju na Sudnjem danu, a nebesa će smotati Svojom desnicom, pa će onda reći: 'Ja sam Vladar, a gdje su vladari Zemlje?!' "[82]

Zaista srce zadrhti i ispuni se strahom kada se sjetimo Musaa, a.s., koji se obraćao Gospodaru svome riječima: *"Gospodaru moj, ukaži mi se da Te vidim! "- "Ne možeš Me vidjeti"- reče-, "ali pogledaj u ono brdo, pa ako ostane na svome mjestu, vidjećeš Me!" I kad se Gospodar njegov onom*

80 El-En'am, 59
81 Ez-Zumer, 67
82 Buharija, 6947

brdu otkri, On ga sa zemljom sravni, a Musa se, onesviješćen, strovali…''[83]

Kada je tumačio ovaj ajet, Allahov Poslanik, s.a.v.s., ga je proučio, a onda je prstima pokazao: *"Ovako…"*, stavivši svoj palac na najvisočiji zglob malog prsta, *"…pa se brdo sravnilo,''*[84] tj. Allah se nije otkrio brdu više od onog koliko je Poslanik, s.a.v.s., pokazao.

"Njegov (Allahov) zastor je svjetlo, kada bi ga otkrio, blistavost Njegova lica bi spalila sve do čega bi Njegov pogled dosegao.''[85]

Drugim riječima, sve bi izgorjelo.

O Njegovoj veličini kazuje i hadis Poslanika, s.a.v.s., u kojem stoji:

„Kada Allah na nebesima nešto odredi, meleki, pokoravajući se Njegovim riječima udare krilima. Njihov glas se prolomi kao bačeni lanac niz liticu, a

83 El -A'raf, 143
84 Et-Tirmizi, 3074, Albani je ocijenio da je ispravan
85 Muslim, 197

kada se strah digne sa njihovih srca pitaju: 'Šta je rekao vaš Gospodar?' Kažu: 'Istinu je kazao, i On je uzvišen i velik.' "[86]

Mnogobrojni su ajeti i hadisi na ovu temu, i osjećaj strahopoštovanja prema Allahovoj veličini se najbolje postiže ako se razmišlja o njima, i to je najkorisnije liječenje srca od slabosti imana .

Ibn el-Kajjim, Allah mu se smilovao, opisao je Allahovu veličinu, sažeto i slikovito, riječima: "Određuje sudbinu Svojim robovima; naređuje i zabranjuje, stvara i opskrbu daje, usmrćuje i oživljava; ljudima dane izmjenjuje, uzdiže ih i ponižava; smjenjuje dan i noc; smjenjuje vlast jednu za drugom, po Njegovom naređenju i pod Njegovom vlašću biva sve što je na nebesima, sve što je na Zemlji i ispod nje, moru i zraku; sve obuhvata Svojim znanjem, sve je izbrojano. Njegov sluh obuhvata svaki glas pojedinačno i ne miješaju se jedni sa drugim; čuje svaki šum na svakom jeziku i

86 Buharija, 7043

njihove različite potrebe. Ne sprečava Ga slušanje jednog glasa da čuje drugi, niti Ga u grešku dovodi mnoštvo zahtjeva, niti Mu dosadi vapaj onih koji pomoć traže. Njegov pogled sve obuhvata: i pokret crnog mrava na crnom kamenu u mrkloj noći, neviđeno (gajb) je Njemu vidljivo, kod Njega su tajne poznate „*Njemu se mole oni koji su na nebesima i oni na Zemlji, u svakom času On na sve pazi*"[87] Oprašta grijeh, otklanja brige, olakšava nevoljniku, uspravlja slomljenog, daje siromašnom, upućuje zalutalog, ukazuje na Pravi put zbunjenome, pomaže nesretniku, hrani izgladnjelog, odijeva neodjevenog, liječi bolesnoga, izbavlja iz iskušenja, prima pokajanje, nagrađuje dobročinitelja, pomaže onome kome je nepravda učinjena, slama silnika, pokriva sramote, prestrašenog čini sigurnim, uzdiže jedne, a ponižava druge narode…

Kada bi stanovnici nebesa i Zemlje, prvo i zadnje Njegovo stvorenje, ljudi i džini, bili kao najpobožniji čovjek od njih, to ne bi nimalo

87 Er-Rahman, 29

povećalo Njegovu vlast, a kada bi prvi i posljednji od njih bili kao najgrješniji od njih, ne bi nimalo umanjili Njegovu vlast. Kada bi stanovnici nebesa i Zemlje, ljudi i džini, živi i mrtvi, sve što je suho i sirovo, sastali se na jednom mjestu pa svi zatražili, a On svima udovoljio, to ne bi za trun umanjilo ono što On ima. On je Prvi, i ništa prije Njega nije bilo, On je Posljednji, ništa iza Njega nema, On je Vidljivi i Nevidljivi, uzdigao se i uzvisio, najpreči da se spomene, najpreči da Mu se robuje, najpreči da Mu se zahvaljuje, Najmilostiviji Gospodar, Najplemenitiji od Koga je traženo, On je Vladar koji nema premca, samo je Jedan. On je svakom utočiste i nema sina. On se uzdigao, i niko Mu sličan nije, sve će biti uništeno, a On će ostati, sve prolazi osim Njegove vlasti, pokorit će Mu se samo onaj kome On dozvoli, On zna za svaki učinjen grijeh, zahvalan je pokornome i oprašta griješniku. Svaka nevolja od Njega je pravda, a svaka blagodat od Njega je dobrota. On je najbliži svjedok, najbolji zaštitnik, Onaj Koji upravlja, sve bilježi, Koji je svemu smrtni čas

odredio. Srca se njemu vračaju. Tajna je kod Njega kao i javno djelo, Njegova riječ je nagrada i kazna: *„A kada On nešto hoće, On samo kaže: - Budi! - i ono bude."*[88]

3. Poučavanje Vjeri

Ono dovodi do strahopoštovanja prema Allahu, dž.š., i povećava iman kao što je On rekao: *"Allaha se boje od Njegovih robova – samo učeni."*[89] Iman nije isti kod onih koji znaju i kod onih koji ne znaju, Veći će biti kod onoga koji poznaje pojedinosti u Šerijatu; značenje šehadeta i onoga što on podrazumjeva; onoga što slijedi iza smrti od kaburskih patnji, stanja proživljenja, slika Sudnjeg dana, džennetske nagrade, džehennemske kazne; mudrosti šerijatskih propisa u haramu i halalu; pojedinosti iz Poslanikovog, s.a.v.s., života i drugih stvari. Ovakav vjernik neće biti kao onaj koji ne poznaje vjeru i njene propise, ono što Allah otkriva od gajba. Potonji se u vjeri

88 Ja-Sin, 82

89 Fatir, 28

samo povodi njegovo znanje o njoj je skromno. *"...Reci: 'Jesu li isti oni koji znaju i oni koji ne znaju.'"*[90]

4. Stalno prisustvo na mjestima na kojima se spominje Allahovo ime

Ono uzrokuje jačanje imana zbog slavljenja i veličanja Allaha na njima, spuštanja Njegove milosti i smirenosti. Meleki takve skupove okruže svojim krilima, a Allah ih spomene onima koji su kod Njega. On se ponosi njima pred melekima i oprašta im grijehe kao što se navodi u sahih-hadisima:

"Neće se ljudi okupiti da spominju Allaha, a da ih meleki neće okružiti, na njih će se spustiti Allahova milost, smirenost i On će ih spomenuti kod onih koji su kod Njega."[91]

Od Sehla ibn Hanzalije, r.a, prenosi se da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

90 Ez-Zumer, 9

91 Muslim, 2700

"Neće se ljudi sakupiti radi podsjećanja na Allaha, a da im se ne kaže kada se raziđu: Idite, oprošteno vam je!"[92]

Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao, rekao je: "Pod izrazom *"spominjanje Allaha"* (zikrullah) se misli na izvršavanje djela koja je On naredio ili preporučio, kao što su učenje Kur'ana, izučavanje hadisa i traženje nauke." Muslim, također prenosi hadis od Hanzale el-Esedijja u kojem se govori da ovakva okupljanja povećavaju iman:

"Sreo sam Ebu Bekra, koji me upitao:Kako si? Rekao sam Hanzala je licemjer! On reče:- Hvaljen neka je Allah, šta to govoriš?! Kada smo kod Poslanika, s.a.v.s., on nas podsjeti na vatru i Džennet, i mi kao da ih vidimo, a kad se vratimo svojim porodicama i svakodnevnom životu, mi se zaboravimo. Ebu Bekr reće:'Tako mi Allaha, to isto se događa i nama.' Uputili smo se zatim kod Poslanika, s.a.v.s., gdje sam isto ponovio. Na to je on rekao: 'Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša,

92 Sahih el-džami, 5507

kada biste bili onakvi kakvi ste kada ste sa mnom, zaista bi vas meleki pozdravljali u vašim posteljama i na putu, ali je, Hanzala, čas ovako, čas onako,' ponovivši to tri puta."[93]

Ashabi su čuvali i ustrajavali u sastajanju radi spominjanja Allaha, dž.š., i to su nazivali imanom, kao što je rekao Muaz, r.a., jednom čovjeku: "Sjedi malo sa nama da vjerujemo." (sahih)

5. Činjenje dobrih djela i provođenje vremena u tome:

Ovo je najdjelotvorniji lijek za bolesno srce i njegov uticaj na jačanje imana je velik i vidljiv. Najbolji primjer nam daje Ebu Bekr es-Siddik, r.a., kada je Poslanik, s.a.v.s., upitao svoje ashabe:

"Ko je od vas danas zapostio?" Pa je Ebu Bekr rekao: "Ja". Zatim je Poslanik, s.a.v.s.,upitao: "Ko je od vas danas ispratio dženazu?" Pa se ponovo

93 Muslim, 2750

javio Es-Siddik. Zatim je Poslanik, s.a.v.s., upitao: "Ko je danas nahranio siromaha?" Opet se Ebu Bekr javio. Poslanik, s.a.v.s., je pitao: "Ko je od vas danas obišao bolesnika?" I ovoga puta Ebu Bekr je rekao: "Ja sam." Na što je Poslanik rekao: "Neće ovo ni jedan čovjek skupiti, a da ga to ne uvede u Džennet."[94]

Ovaj nas hadis upućuje na to da je Ebu Bekr, r.a., strogo vodio računa o tome da iskoristi prilike i da dobrim djelima obuhvati različite vrste ibadeta. Poslanik, s.a.v.s., iznenada je pitao, što upućuje na to da su dani Ebu Bekra, r.a., bili ispunjeni dobrim djelima. Selef je u činjenju dobrih dijela i trošenju vremena na njih mnogo postigao. Lijep primjer nam je rečenica koju su spominjali uz mnoge naše dobre prethodnike, kao što je Hammad ibn Seleme, za kojeg Abdurrahman ibn Mehdi kaže: "Da mu je rečeno da će sutra umrijeti, ne bi mogao dodati ni jedno novo dobro djelo na ona koja je već činio."

94 Muslim, 1028

Musliman pri činjenju dobrih djela treba paziti na sljedeće:

- Požurivanje sa činjenjem dobra, jer Allah, dž.š., kaže: *"I žurite oprostu Gospodara svoga i Džennetu čija su prostranstva kao nebesa i Zemlja..."*[95] *"Nadmećite se da u Gospodara svoga zaslužite oprost i Džennet, prostran koliko su nebo i Zemlja prostrani."*[96] Značenje ovih ajeta je pokrenulo ashabe na žurbu u činjenju dobrih djela. Muslim u svome Sahihu od Enes ibn Malika prenosi detalj sa Bitke na Bedru, kada su se mušrici približili. Poslanik, s.a.v.s., rekao je:

"Požurite ka Džennetu, čija su prostranstva kao prostranstvo nebesa i Zemlje." Na to je Umejr ibn el-Hamam el-Ensari pitao: "O Allahov Poslaniče, Džennet čija su prostranstva kao nebesa i Zemlja?!" Rekao je Poslanik: "Da." Umejr reče: "Buh, buh!" (riječi divljenja i veličanja) Poslanik, s.a.v.s., ga je upitao: "Šta te navelo na te riječi?" On reče: "Tako mi Allaha, Poslaniče, ništa drugo do nada da ću biti od njegovih stanovnika." Poslanik reče: "Ti si od njih." Zatim je Umejr izvadio par

95 Alu Imran, 133
96 El-Hadid, 21

hurmi i počeo ih jesti, a onda rekao: "Zar ću živjeti toliko da pojedem ove hurme? Dug je to život za mene!" Onda ih je bacio, ustao, borio se i pao kao šehid."[97]

Još davno je Musa, a.s., žurio susresti svoga Gospodara: *"...a požurio sam k Tebi, Gospodaru moj, da budeš zadovoljan."*[98] Hvaleći Zekerijaa i njegovu porodicu Uzvišeni je rekao:*"...Oni su se trudili da što više dobra učine i molili su Nam se u nadi i strahu, i bili su prema Nama ponizni."*[99]

Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je:

"Nema žurbe osim u radu za Ahiret." A u drugoj predaji stoji *"Nema žurbe osim u dobru."*[100]

- Ustrajnost u činjenju dobra: Allah, dž.š., uhadisi-kudsijji je rekao:

97 Muslim, 1901
98 Ta-Ha, 84
99 El-Enbija, 90
100 Ebu Davud, 5/157

"Neće Mi se prestajati približavati Moj rob nafilama, sve dok ga ne zavolim..."[101]

Ovaj hadis nas upućuje na kontinuitet u činjenju nafila. U drugom hadisu stoji: *"Spajajte između hadždža i umre."* tj. spojite ih dobrim djelima, što, također, upućuje na ustrajno činjenje dobrih djela. Ovaj princip je vrlo važan u jačanju imana i čuvanju duše od zapuštanja, da se ne bi pokvarila i da je ne savlada pesimizam. Malo djelo na kojem se ustrajava je bolje od velikog koje se čini rijetko.

Poslanik, s.a.v.s., upitan je o najdražem djelu Allahu, dž.š., na što je rekao:

"Ono na kojem se ustraje, pa makar i malo bilo."[102]

Ustrajnost na činjenju dobrih djela jača iman. Tako je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kada bi učinio neko djelo, ustrajavao na njemu.[103]

101 Buharija, 6137
102 Buharija, Feth el-Bari, 11/194
103 Muslim, 746 -141

- Ulaganje truda u dobra djela: Liječenje tvrdoće u srcu ne smije biti privremenog karaktera, kada bi se iman poboljšao samo nakratko, poslije čega bi se vratila stara slabost, nego je potrebno da to liječenje bude stalno, što se ne može postići osim uz ulaganje ogromnog truda u ibadetu. Allah, dž.š., u Kur'anu navodi primjere Njemu bliskih robova koji su se trudili u ibadetu: *"U Naše riječi vjeruju samo oni koji, kada se njima opomenu, licem na tle padaju, i koji Gospodara svoga veličaju i hvale i koji se ne ohole. Bokovi njihovi se postelja lišavaju, oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a dio onoga što im dajemo udjeljuju."*[104]

"Noću su malo spavali, a u praskozorje oprost od grijeha molili, i u imecima njihovim bio je udio za onoga koji prosi i onoga koji nema."[105]

Čitanje o zalaganju selefa u postizanju svojstva pokornih izaziva divljenje i priziva na povođenje za njima. Oni su sedminu Kur'ana učili svaki dan, noćni namaz nisu propuštali, pa

104 Sedžda, 15-16
105 Ez-Zarijat, 17-19

čak i u borbi, slavili su Allaha i klanjali u dubini noći, i u zatvorima; stajali su u čvrstim safovima; suze su im tekle niz lica; razmišljali su o stvaranju nebesa i Zemlje; žene su zavaravali kao što majka zavarava dijete, dok one ne bi utonule u san, kada bi ustao na noćni namaz. Noć bi podijelili između sebe i svoje porodice, a dan bi proveli u poslu, učenju i podučavanju drugih, ispraćaju dženaza, obilasku bolesnih i pomažući druge. Neki od njih godinama nisu propustil početni tekbir sa imamom u džematu. Srca su im bila vezana za mesdžid, iščekivali su namaze jedan iza drugog, izdržavali bi porodice jedni drugih dugo godina nakon smrti. U ovakvom pregnuću iman će se sigurno povećati.

-Strpljivost u trenucima slabosti: Ustrajavanje na dobru i zalaganje za njegovo činjenje ne znači izlaganje tijela naporu i onome za što ono nije sposobno, te dovođenje duše do granica dosade, na kojoj bi ona posustala i postala nemarna. Cilj je da se uobičajeni ibadet ne prekine. Princip održanja

čovjeka u ravnoteži između dvije krajnosti jeste da njegov ibadet bude srazmjeran njegovim sposobnostima, istovremeno podstičući i bodreći samoga sebe na vise.

Kada se osjeti duhovno snažnim predat će se ibadetu, a u slabosti će biti umjeren, ne odstupajući od minimuma. Na ovakvo poimanje nas upućuje skupina hadisa Allahovog poslanika Muhammeda, s.a.v.s.:

"Vjera je lahka i niko u njoj nije pretjerao, a da ga ona nije savladala, pa se držite srednjega puta."[106],

a u drugoj predaji:*"...umjereno, umjereno, pa ćete postići."*[107]

Imam Buharija u poglavlju o pokuđenosti otežavanja u ibadetima prenosi hadis od Enesa r.a.:

"Došao je Poslanik, s.a.v.s., vidio je uže vezano između dva stuba, pa upitao: 'Kakvo je ovo

106 Buharija, 39
107 Buharija, 6099

uže?', Rekoše mu: 'Pripada Zejnebi, kada se ona umori klanjajući, uhvati se za njega.' Na to on reče: 'Ne činite to. Odvežite ga i klanjajte (stojeći) kada ste odmorni, a kada se zamorite sjedite.'"[108]

Kada je Poslanik, s.a.v.s., doznao da Abdullah ibn Amr ibn el-As čitavu noć provodi u namazu i posti svakodnevno, bez prekida, to mu je zabranio, pojasnivši mu:

"Ako to nastaviš, oslabit ćeš svoje oči i izmorit ćeš tijelo."

Vjerovjesnik, s.a.v.s., u drugom hadisu kaže:

"Zadužite sebe onoliko koliko možete uraditi. Zaista Uzvišeni Allah ne posustaje. Vi ćete posustati, a uistinu su Allahu Uzvišenom najdraža djela na kojima se ustraje, pa makar i mala bila."[109]

108 Buharija, 1099
109 Feth el-Bari, 3/38

- Nadoknađivanje propuštenog: Od Omera ibn el-Hattaba se prenosi da je Poslanik,s.a.v.s., rekao:

"Ko prespava uobičajeno noćno učenje Kur'ana, ili jedan njegov dio, pa ga prouči u vremenu između sabaha i podne, bit će mu upisano kao da ga je proučio noću."[110]

Aiša, r.a., govoreći o ibadetu Poslanika, s.a.v.s., kaže:

"Kada bi klanjao neki namaz (nafilu), ustrajno bi ga poslije toga obavljao, a kada bi ga prošao noćni namaz, zbog toga što bi ga savladao san ili bol, nadoknadio bi to, klanjajući dvanaest rekata danju."[111]

A u drugom rivajetu: *"...Kada bi noću prespavao ili bio bolestan klanjao bi po danu dvanaest rekata."*[112]

Kada ga je Ummu Seleme vidjela da klanja dva rekata iza ikindije, upitala ga je zašto to čini, a on je odgovorio:

110 Sahih el-džami, 1228
111 Ahmed, 6/95
112 Muslim, 1/515

"O kćeri Ebu Umejje, pitaš me o dva rekata iza ikindije. Došla mi je grupa ljudi iz plemena Abdu el-Kajs, pa sam bio zauzet i propustio sam dva rekata poslije podne. To su ta dva rekata."[113]
"A kada bi propustio četiri rekata suneta prije podnevskog farza, klanjao bi ih poslije."[114]

Ovi hadisi nas upućuju na to da se pritvrđeni sunneti naklanjavaju. Ibn el-Kajjim, govoreći o Poslanikovom postu u mjesecu šabanu, u kojem je postio više nego u drugim mjesecima, iznosi tri mogućnosti zbog čega je to činio:

"Poslanik, s.a.v.s., je postio od svakog mjeseca po tri dana, pa je to možda propustio u nekim od njih, te bi postio u šabanu kako bi upotpunio tri dana za svaki mjesec, prije ramazana."[115]

Od svakog ramazana zadnju desetinu je provodio u i'tikafu, pa kada je jednom to propustio zbog putovanja, sljedeće godine je bio u i'tikafu dvadeset dana ramazana.[116]

113 Feth el-Bari, 3/105
114 Et-Tirmizi, 426
115 Tehzib es-sunen, 3/318
116 Feth el-Bari, 4/285

- Nada da će dobra djela biti primljena: Nakon uloženog truda pri činjenju dobrih djela, treba se nadati da će ona biti primljena, a ujedno i strahovati da ne budu odbačena. Od Aiše, r.a, prenosi se da je rekla:

"Pitala sam Poslanika o ajetu: 'I oni koji od onoga što im se daje udjeljuju, i čija su srca puna straha…' Jesu li to oni koji piju vino i kradu? Rekao je: 'Ne, kćeri Siddikova, to su oni koji poste, klanjaju, daju sadaku i boje se da im to neće biti primljeno, oni su ti koji se natječu u dobru.'"[117]

Ebu Derda, r.a., rekao je: "Da sam siguran da mi je Allah Uzvišeni primio ijedan namaz, draže bi mi bilo od dunjaluka i onog što je na njemu, jer On je rekao: 'Allah prima samo od bogobojaznih."[118]

Od osobina vjernika je da su ponizni pred Allahom, dž.š., i Njegovim naredbama, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaže:

117 Et-Tirmizi, 3175
118 El Maida', 27 Tefsir Ibn Kesira, 3/67

"Kada bi čovjek proveo na sedždi od dana svoga rođenja do časa smrti u dubokoj starosti, kako bi zadobio Allahovo zadovoljstvo, i to bi mu se učinilo malim na Sudnjem danu."[119]

Ko upozna Allaha i svoju dušu, postaje mu jasno da je ono što je uradio nedovoljno, makar uradio koliko svi ljudi i džini zajedno, ali Allah djela prima samo iz Svoje plemenitosti, darežljivosti, dobrote i isto tako za njih nagrađuje.

6. Mnogovrsnost ibadeta

Od Allahove milosti i mudrosti je da nam je ibadete učinio mnogovrsnim, pa se neki obavljaju tijelom, kao što je namaz, drugi se tiću imetka, kao što je zekat, dok su treći vezani za oboje, kao što je hadž. Neki se sastoji samo od izgovora riječi; kao što je dova. Zatim se svaki pojedinačno dijeli na fard i sunnet. Fardovi, a također i suneti nisu svi isti. Imamo primjer namaza: dvanaest je rekata pritvrđenog

119 Ahmed, 4/185

suneta dnevno, a na drugoj strani su suneti manje važnosti, kao što su četiri rekata prije ikindije, zatim duha namaz. Najvrijedniji pritvrđeni sunet je noćni namaz, koji se može obavljati na više načina: može se klanjati dva po dva, četiri po četiri rekata, a zatim tome doda vitr-namaz, kojeg će klanjati u neparnom broju, pet, sedam ili devet rekata, samo sa jednim sjedenjem na kraju. Tako, ako pogledamo sve ibadete pojedinačno naći ćemo veliku raznolikost u broju, vremenu, obliku, načinu i stepenu obaveznosti njihova prakticiranja. Mudrost bi se mogla ogledati u tome da se izbjegne dosada i ostvari kontinuirano obnavljanje. Zatim, ljudi ne osjećaju istu privlačnost prema istoj stvari, niti su njihove mogućnosti iste.

Neki se naslađuju i zadovoljavaju nekim ibadetom više nego drugim. Slavljen neka je Onaj Koji je vrata Dženneta podijelio prema vrstama ibadeta, što stoji u hadisu. Ebu Hurejre prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

"Ko opremi dvojicu na Allahovom putu, bit će pozvan sa džennetskih vrata: 'Allahov robe, ovo je najbolje!' Klanjači će biti pozvani sa vrata namaza, mudžahidi će biti pozvani sa vrata džihada, postači će biti pozvani sa vrata Rejjan (vrata posta), a ko bude dijelio sadaku, bit će pozvan sa vrata sadake."[120]

Ovim se hadisom misli na one koji su činili mnogo nafila, jer su farzove dužni svi izvršavati. Allahov Poslanik, s.a.v.s, rekao je:

"Roditelj je srednja vrata dženeta"[121] tj. dobročinstvo prema roditelju.

Ovom raznolikošću ibadeta se možemo okoristiti u liječenju slabosti imana, tako što ćemo što više činiti onu vrstu ibadeta kojem teži naša duša, uz vođenje računa o fardovima i vadžibima, koje nam je Allah naredio. Musliman može proučiti ibadete i naći će da jedna vrsta njih raznježuje dušu, a da druga vrsta ne izaziva takav efekat.

120 Buharija, 1798

121 Et-Tirmizi, 1900, Sahih el-džami, 7145

Prenosi Ebu Zer, r.a., od Poslanika, s..a.v.s., da je rekao:

"Trojicu Allah voli, a trojicu prezire. Prva trojica su čovjek koji se susretne sa neprijateljem, pa uđe u borbu dok ne pobijedi ili pogine, drugi je putnik, čiji se put odulji sve dok se ne zamori, pa zanoći, zatim ustane i klanja sve dok ne dođe vrijeme polaska pa probudi svoje saputnike, a treći je onaj koji je imao komšiju koji ga je uznemiravao pa se strpio sve dok ih smrt nije razdvojila ili jedan od njih otputovao.[122]

Došao je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., čovjek koji se požalio na tvrdoću svoga srca. Poslanik mu je rekao:

"Želiš li da ti se srce omekša i da postigneš cilj? Smiluj se siročetu, pomiluj ga po glavi, dadni mu od svoje hrane, razmekšat će ti se srce i postići ćeš ono što želiš."[123]

Ovo je primjer koji doslovno govori o liječenju slabosti imana.

122 Ahmed, 5/151, Sahih el-džami, 3074

123 Es-Silsile es-sahiha, 2/533

7. Strah od smrti u grijehu

On podstiče muslimana na činjenje dobra i na pokornost, te obnavlja iman u njegovom srcu.

Uzroci smrti u grijehu su mnogobrojni:

Slabost imana i ogrezlost u grijehu o čemu je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

"Ko se ubije nožem, njime će probadati svoj stomak u džehennemskoj vatri, u kojoj će zauvijek ostati; ako popije otrov i tako se ubije, polahko će ga ispijati u džehennemskoj vatri u kojoj će vječno ostati, ko se objesi, bit će vješan u džehennemskoj vatri u kojoj će vječno ostati."[124]

U Poslanikovo vrijeme se dogodilo nekoliko sličnih primjera. Takav je slučaj čovjeka koji se borio u muslimanskoj vojsci, kao nijedan od vojnika, s neviđenom hrabrošću protiv

124 Muslim, 109

nevjernika, pa je za njega Poslanik, s.a.v.s, rekao:

"On je od stanovnika Džehennema." Jedan od muslimana ga je slijedio, želeći da vidi šta će se s njime dogoditi. Na kraju je teško ranjen, i da bi ubrzao smrt, stavio je sablju na grudi, na nju se naslonio i tako se ubio.[125]

Situacije u kojima ljudi umiru u grijehu su mnogobrojne. Učenjaci su spomenuli neke od njih. Ibn el-Kajjim u svojoj knjizi "Ed-Da' ve-d-deva" (Bolest i lijek) navodi da je nekima na samrti rečeno: "Izgovarajte šehadet," a oni su odgovorili da ga ne mogu izgovoriti. Jednom je rečeno da izgovori: "La ilahe illallah", on je počeo pjevušiti neku pjesmu. Nekom trgovcu, kojeg je trgovina zavela od sjećanja na Allaha, na smrti je rečeno kaži la ilahe illellah, ovaj je počeo govoriti: "Ovo je dobro platno, baš tebi odgovara, nije ni skupo," ponavljajući tako, dok nije ispustio dušu." Prenosi se da su nekog od vojnika kralja Nasira zadesile smrtne rane. Sin

125 Feth el-Bari, 7/471

ga je nagovarao da izgovori šehadet, a on bi uzvraćao: "Nasir je moj gospodar, Nasir je moj gospodar," sve dok nije izdahnuo. Nekom je rečeno na samrti da izgovori šehadet, a on je počeo govoriti: "Popravite tu i tu kuću, u bašči toga i toga napravite to."

Jednom zelenašu je na smrtnom času kazano isto tako, na što je počeo govoriti: "Deset za jedanaest," ponavljajući dotle dok mu duša ne napusti tijelo. Nekima se izmijeni lice, a glava se okreće od Kible. Čuo sam neke, o kojima sam imao lijepo mišljenje, kako u noćima, na samrti, govore: "Moj mi Gospodar nepravdu čini!" Visoko je Allah iznad onog što su rekli. Optužuju Allaha za nepravdu, a na smrtnoj su postelji." Zatim Ibn el-Kajjim dodaje: "Još sam zabrinut i uznemiren pitanjem; čime se pripremiti za ovaj Dan."

Hvaljen neka je Allah, koliko se ljudima iz ovoga nudi pouka? A ono što oni ne vide u stanju samrtnika je jos veće!

8. Često prisjećanje na smrt

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao:

"Često se prisjećajte rušitelja strasti" tj, *smrti*[126]

Podsjećanje na smrt odvraća od grijeha i razmekšava grubo srce. Neće je se niko sjetiti u teškoći, a da mu ne postane lakše, niti u blagostanju, a da mu neće otežati. Na smrt najbolje podsjećaju posjete mezarjima, zbog toga je Poslanik, s.a.v.s., naredio obilazak kaburova, rekavši:

"Bio sam vam zabranio da posjećujete kaburove, od sada ih posjećujte, jer oni omekšavaju srce, oči suze i podsjećaju na Ahiret i ne govorite o njima ružno."[127]

Muslimanu je dozvoljeno čak i da posjeti kabur nevjernika radi uzimanja pouke. Ovo dokazuje hadis kojim se prenosi da je Poslanik,

126 Et-Tirmizi, 2307, Sahih el-džami, 1210

127 El-Hakim, 1/376, Sahih el-džami, 4584

s.a.v.s., posjetio kabur svoje majke, plakao je, rasplakao one koji su bili s njim i rekao:

"Tražio sam od svoga Gospodara da mi dozvoli da tražim oprosta za nju, pa mi nije dozvolio; pa sam zatražio da mi dozvoli da posjetim njen kabur. On mi je dozvolio. Posjećujte kaburove, jer oni podsjećaju na smrt."[128]

Posjećivanje kaburova je najbolje sredstvo za razmekšavanje srca, Onaj koji ih posjeti okoristi se podsjećanjem na smrt, a mrtvi se okoriste njegovom dovom koja je potvrđena sunnetom:

"Es selamu alejkum, o mu'mini i muslimani, neka se Allah smiluje prvima i posljednjima od nas, i mi ćemo vam se pridružiti."[129]

Onaj koji želi posjetiti kabur treba uskladiti svoje ponašanje s tom posjetom, da bude prisutnog srca, da mu cilj bude postizanje

128 Muslim, 3/65

129 Muslim 974

Allahovog zadovoljstva i liječenje srca, a zatim da uzme pouku od onih koji su napustili svoje porodice odlazeći pod zemlju. Neka razmisli o onima koji su bili prije njega i prošli, koji su radili i sticali imetke, kako su se prekinule njihove nade, a bogatstvo im nije pomoglo.

Zemlja je prekrila ljepotu njihovih lica, dijelovi njihovih tijela se raspadaju u kaburima, iza njih su ostale udovice, a njihovu djecu je obuzela jetimska tuga. Neka se sjeti varljivosti uzdanja u zdravlje i mladost i varljivosti povođenja za strastima i igrom, jer i on mora na taj put. Neka razmisli o stanju mrtvih, kako su im se noge raspale, oči iscurile, crvi izjeli njihove jezike, a zemlja im napunila njihova usta.

O ti koji ‚pozivača jada'[130] slušaš,
Već dva znaka poslao je tebi;
starost i kosu ti sijedu!

A pouku, ako nećeš slušat',

130 "Pozivač jada" je metaforički, smrt

Pa čemu ti sluh i oči služe?

Gluh i slijep, to je samo onaj,
Koga oči i ono što čuje,
Pravom putu nikad ne upute!

Nit će vrijeme vječno postojati,
Dun'ja, svemir, ni svjetiljke dvije;
Puni Mjesec, Sunce užareno…

Nestat će ih, makar i mrzili,
Taj odlazak beduini i građani[131]

Onaj koji se često sjeća smrti, počašćen je sa troje; brzo učini tevbu, zadovolji se onim što ima i marljiv je u ibadetu. A onoga koji zaboravi na smrt snađu tri stvari; odgađanje tevbe, nezadovoljstvo onim što mu je dovoljno i ljenost u ibadetima.

Ono što utiče na dušu je gledanje smrti i samrtnika, jer pogled u mejjita, u njegove izdisaje i patnje, te razmišljanje o njegovoj slici poslije smrti odvraća dušu od strasti, odgoni

131 Stihovi od Abdullaha ibn Muhameda el-Endelusija es-Senterinija, iz tefsira Ibn Kesira

san s očiju i ugođaj tijela, podstiće na rad i povećavanje uloženog truda.

Hasan el-Basri je ušao kod jednog bolesnika i zatekao ga u smrtnim izdisajima, pa je posmatrao njegove muke i strahotu onoga što ga je obuzelo. Zatim se vratio svojoj porodici izmijenjene boje lica. Pozvali su ga da jede , a on je rekao: "Jedite i pijte, ja sam, tako mi Allaha, vidio smrt, za koju ću raditi sve dok se ne suočim s njom."[132]
Od sredstava koja jačaju osjećaj za smrt je i klanjanje dženaze, njeno nošenje i praćenje do kabura, ukopavanje mejjita, zakopavanje i zagrtanje. Sve ovo podsjeća čovjeka na Ahiret, kao što je rekao Poslanik,s.a.v.s.:

"Obilazite bolesne i pratite dženaze; podsjetit će vas na Ahiret."[133]

132 Tezkiretu el-huffaz, 17

133 Ahmed, 3/48

Ako se ovome doda da je u slijeđenju dženaze velika nagrada koju spominje Vjerovjesnik s.a.v.s:

"Ko prisustvuje dženazi od kuće pa sve dok se ne klanja, imat će nagradu kirata, a ko prisustvuje sve dok se ne ukopa, imat će nagradu od dva kirata." Ashabi su upitali: "Šta je to kirat?" Odgovorio je: "Kao veliko brdo." A u drugoj predaji stoji *"Kao brdo Uhud."*[134]

Naši dobri prethodnici bi, kada bi vidjeli nekoga da griješi, podsjetili ga na smrt. Tako je jedan od njih, u čijem prisustvu je neko ogovarao drugoga, opominjući i koreći rekao: "Sjeti se pamuka kada ti ga stave na oči." tj. kada ti budu kefine oblačili.

9. Sjećanje na Ahiret i na ono što čovjeka tamo čeka:

Ibn el-Kajjim, Allah mu se smilovao, rekao je: "Ako mu'min ispravno razmisli, zaključit će da mora postići uputu koja će mu osvijetliti

134 Buharija i Muslim

srce, njome će vidjeti obećanje i prijetnju, Džennet i Džehennem i ono što je Allah u njima pripremio za Svoje odabrane robove i za Svoje neprijatelje. Ljudi će progledati i iz kaburova svojih pohrlit će na poziv Istine; meleki s nebesa će se spustiti i okruziti ih. I doći će Allah, a Njegov prijesto će biti postavljen za suđenje. Zemlja će se osvijetliti svjetlom Gospodara svoga, i Knjiga će biti postavljena, zatim će poslanici i svjedoci biti dovedeni. Vaga će se postaviti a knjige podijeliti. Parničari će se sastati. Svakome će njegovi grijesi biti o vrat okačeni. Ukazat će se Havd, a čaše će se podijeliti. Žeđ će se povećati, a malo je onih koji će se napiti. Zatim će se most za prelazak preko Džehennema postaviti, pa će ljudi biti primorani na njegov prelazak. Svjetla za prelazak će se pravedno rasporediti, a ispod mosta će se vatra razjariti. Broj onih koji će se u nju strovaliti je daleko veći od broja uspješnih.

Ispravnim razmišljanjem u srcu će se otvoriti oko koje će to vidjeti, a koje će onda biti

stalnim posmatračem i opominjačem na vječnost i brzu prolaznost dunjaluka.

U Kur'anu se spominju brojni prizori sa Ahireta, kao što o tome kazuju sure Kaf, El-Vakia, El-Kijame, Vel-Murselat , En-Nebe', El-Mutaffifin, Et-Tekvir i druge. Također, u zbirkama hadisa ćemo naći čitava poglavlja kao što su poglavlja o Sudnjem danu, nagradi i kazni, Dženetu i Džehennemu.

Vrlo je važno u ovoj oblasti čitanje knjiga napisanih na ovu temu, kao što su "Hadi el-ervah" od Ibn el-Kajjima, "En-Nihajetu fil-fiteni vel-melahim" od Ibn Kesira, "Et-Tezkiretu fii ahvali el-mevta ve umur el-ahire" od El-Kurtubija, "El-Kijametu el-kubra vel-dženetu ven-nar" od Omera el-Ešara itd.

Cilj je da čovjek sazna neke od ahiretskih tema koje će mu povećati iman, kao što su oživljenje, okupljanje za suđenje, svjedočenje, vaganje djela, nagrada i kazna, havd, prelazak preko džehennemske ćuprije, ulazak u Džennet ili ostajanje u Džehennemu.

10. Promatranje Allahovih znakova u prirodi:

Buharija i Muslim prenose da bi se na Allahova Poslanika, s.a.v.s., kada bi vidio oblak ili vjetar to odrazilo, pa je Aiša, r.a., rekla:

"O Allahov Poslaniče, vidim ljude da se raduju kada vide oblake, nadajući se da im oni kišu donose, a na tvom licu vidim strah?" On je odgovorio: "O Aiša, šta mi garantuje da u njima nije kazna? Zaista su prijašnji narodi kažnjavani vjetrom. A kad su vidjeli tu kaznu, rekli su: 'To je oblak koji nam kišu donosi.'"[135] *Poslanik, s.a.v.s., kada bi se dogodilo pomračenje Sunca ili Mjeseca izlazio je u strahu, kao što to prenosi Buharija od Ebu Musaa, r.a., koji kaže: " Pomračilo se Sunce, pa je Poslanik, s.a.v.s., u strahu ustao, bojeći se da je to Sudnji dan."*[136]

Naredio nam je da kod pomračenja Sunca ili Mjeseca sa strahopoštovanjem izađemo na

135 Muslim, 899

136 Feth el-Bari, 2/545

namaz i objasnio nam je da su to Allahovi znakovi, kojima On opominje Svoje robove.

Nema sumnje da saživljavanje srca sa ovim pojavama i strah od njih obnavlja iman u srcu, podsjeća na Allahovu kaznu, Njegovu moć, veličinu, snagu, žestinu i okrutnost. Aiša r.a., rekla je:

"Uzeo me Poslanik, s.a.v.s., za ruku i pokazao prema Mjesecu, te rekao: 'Aiša, traži zaštite kod Allaha od zla ovoga, zaista je to ,mrkla noć kad tmine razastre"[137]"[138]

Primjer pravilnog promatranja Allahovih znakova u prirodi je da na srce ostavi trag prolazak pored mjesta na koje je spuštena Allahova kazna i kaburova onih koji su kažnjeni. Ibn Omer, r.a., prenosi da je Poslanik rekao svojim ashabima, kada su stigli do mjesta na kojem je kažnjen jedan narod:

"Ne ulazite kod ovih što ih je Allhova kazna zadesila osim plačući, pa ako ne budete plakali

137 El-Felek, 3
138 Ahmed, 6/237

nemojte ni ulaziti, da vas ne zadesi ono što je njih zadesilo."[139]

Ljudi danas ovakva mjesta posjećuju radi turizma i slikanja. O tome razmisli!

11. Spominjanje Allaha dž.š

To je jedan od najvažnijih lijekova slabog imana, jer je zikr lijek srca u bolesti, on je bit dobrih djela. Allah nam ga naređuje riječima: *"O vjernici često Allaha spominjite i hvalite."*[140] i: *"...i Allaha mnogo spominjite da biste postigli ono što želite."*[141] Sjećanje na Allaha je veće od svega: *"...a veličanje Allaha je najveće..."*[142] To je ujedno i oporuka Poslanika, s.a.v.s., onome koji nije u stanju činiti druge ibadete:

"Neka ti jezik uvijek bude vlažan od spominjanja Allaha."[143]

139 Buharija, 423
140 El-Ahzab, 41
141 El-Enfal, 45
142 El-Ankebut, 45
143 Et-Tirmizi, 3375

Zikrom se postiže zadovoljstvo Milostivog, odgoni šejtan, otklanjaju tuga i briga, povećava opskrba i otvaraju vrata spoznaje. On je džennetsko sjeme, uzrok ostavljanja ružnog govora, ožalošćenim siromasima, koji nemaju šta da udijele, zamjena za sadaku. Allah ga je učinio zamjenom za sva dobra djela, fizička i materijalna, a njegovo ostavljanje uzrokuje mrtvilo i pustoš u srcu.

Zbog toga je onome koji želi izliječiti dušu i slabost imana prijeko potrebno da mnogo spominje Allaha, kao što Uzvišeni kaže: *"A kada zaboraviš, sjeti se Gospodara svoga…"*[144] Allah pojašnjavajući uticaj zikra na srca kaže: *"…a srca se doista, kad se Allah spomene smiruju."*[145] Ibn el-Kajjim, govoreći o liječenju srca zikrom, kaže: "U srcu se nalazi okrutnost koju samo uklanja zikr, pa je na vjerniku da svoje srce liječi spominjanjem Allaha, dž.š." Neko je Hasanu el-Basriju, Allah mu se smilovao, rekao: "O Ebu Seide, hladno mi je srce. Basri mu reče:

144 El-Kehf, 24

145 Er Ra'd, 28

"Zagrij ga spominjanjem Allaha." Kada srce pritisne nemarnost, pritisne ga i okrutnost, pa kada se Allah, dž.š., spomene nestane okrutnosti, kao što drva nestaju u vatri, i ničim boljim od spominjanja Allah Uzvišenog se ne može ona otkloniti. Sjećanje na Allaha je lijek srcu, a nemarnost prema zikru izaziva njegovu bolest.

Rekao je Mekhul: 'Spominjanje Allaha je lijek, a spominjanje ljudi je bolest"[146] Spominjanjem Allaha, dž.š., mu'min pobjeđuje šejtana, kao što šejtan pobjeđuje one koji su nemarni i koji se zaborave. Neki od selefa su kazali: "Kada se zikr u usadi u srce, ako mu se približi šejtan, srce ga savlada, kao što čovjek savlada šejtana ako mu se približi, pa se oko njega okupe drugi šejtani, pitajući: "Šta je ovome?" Bit će rečeno: "Čovjek ga je svojim dodirom izbezumio.[147]
Većina ljudi koje šejtan izbezumi svojim dodirom su nemarni.Oni se od šejtana ne brane

146 El-Vabilu es-sajjibu ve rafiu' el-kelimi et-tajjibi, 143

147 Medaridžu es-salikin, 2/424

zikrom i hadiskim dovama, te se zato šejtan lahko s njima poigrava. Nekima od onih koji se žale na slabost imana, teške budu neke druge metode liječenja kao što su noćni namaz i druge nafile. Za njih je pogodno počinjanje liječenja, tako što će naučiti opšte dove i zikrove i stalno ih ponavljati. "La ilahe illellah vahdehu la šerike lehu, lehul-mulku, ve lehul-hamdu, ve huve ala kulli šejin kadir", "Subhannallahi ve bi hamdihi, subhanallahil-azim", "La havle ve la kuvvete illa billahi" i druge. Zatim će naučiti posebne dove za određene situcije, koje se prenose u sunetu, koje se ponavljaju i uče kada za njih dođe vrijeme i mjesto. To su jutarnje i večernje dove, dove pri lijeganju i ustajanju, dova po viđenju sna, dova za jelo, dova pri ulasku u hamam, putnička dova, kišna, dova poslije ezana, dova pri ulasku u džamiju, za istiharu, nevolju, za posjetu mezarju, prilikom vjetra, dova po viđenju mjeseca mlađaka, dova pri ulasku u prevozno sredstvo ili pri jahanju, dova poslije kihanja, kada se ćuje glas pijetla, magarca ili psa, dova poslije sijela, pri viđenju onih koju su u

nevolji i druge. Nema sumnje da će onaj koji bude učio ove dove osjetiti njihov neposredan uticaj na srce .[148]

12. Obraćanje Allahu dž.š. i poniznost pred Njim

Što je rob ponizniji i skrušeniji to je bliži Allahu Uzvišenom. O tome je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

"Rob je najbliži svome Gospodaru kada je na sedždi i tada Ga mnogo molite."[149]

Sedžda je položaj tijela kojim se izražava potpuna poniznost i pokornost Gospodaru, što nije slučaj s nekim drugim položajima i stanjima, pa kada rob svoje lice spusti na zemlju, a lice je njegov najčasniji dio, postaje najbliži svome Gospodaru. Ibn el-Kajjim o poniznosti i slamanju oholosti pokajnika pred Allahom, dž.š., kaže: "Nema ljepših riječi za

148 Ibn Tejmijje, El-Kelimu et-tajjib

149 Muslim, 482

ovakvu situaciju od sljedećih: 'Molim Te Tvojom moći, i mojom poniznosću da mi se smiluješ; molim Te Tvojom snagom i mojom slabošću, Tvojom neovisnošću od mene, i mojom ovisnošću o Tebi, moje griješno čelo koje je poricalo spuštam pred Tobom. Mnogo je onih koji Te obožavaju osim mene; nema pribježišta niti spasa od Tebe, osim kod Tebe; molim Te kao što prosjak moli, prizivam Te pozivom pokornog i poniznog, molim Te dovom prestrašenog koji se za sebe boji propasti, dovom onoga čija se glava pred Tobom povija, i njegova oholost pred Tobom gubi, i čije oči Tebi suze, i koji je srce svoje Tebi pokorio…" Kada rob dođe sa ovakvim i sličnim riječima, prizivajući svoga Gospodara iman se u njegovom srcu mnogostruko uvećava. Ispoljavanje ovisnosti od Allaha, dž.š. je također jedno od stvari koje jačaju iman, jer nas je Allah, hvaljen neka je On, obavijestio o našoj ovisnosti o Njemu i našoj potrebi za Njim, riječima: *"O ljudi, vi ste siromašni, vi trebate Allaha, a Allah je neovisan i hvale dostojan."*[150]

150 Fatir, 15

13. Stalno očekivanje smrti

Ovo očekivanje je također važno za održavanje imana. Ibn el-Kajjim je kazao: "Na ovo nam najbolje ukazuje sljedeći ajet: "Šta misliš ako im Mi dopuštamo da godinama uživaju, i na posljetku ih snađe ono čime im se prijeti, zar će imati sat od slatkog života koji su provodili."[151] *"…kao da nisu boravili osim jedan čas u danu…"*[152]

Sve je ovo dunjaluk, pa neka se čovjek ne nada dugom životu, s parolom: Živjet ću, živjet ću! Rečeno je čovjeku: 'Budi nam imam, da klanjamo podne.' Pa je rekao: 'Ako vam klanjam podne, neću vam klanjati i ikindiju.' Rekli su mu: 'Kao da očekuješ da ćeš živjeti do ikindije?! Neka nas Allah sačuva od nade u dug život.'"

151 Es-Sua`ra, 205-207
152 Junus, 45

14. Razmišljanje o ništavnosti dunjaluka

Razmišljanje o tome treba da traje sve dok se u srcu ne ugasi čežnja za njim, Allah, dž..š., rekao je: *"...a život na ovome svijetu je samo varljivo naslađivanje."*[153] Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao je:

"Primjer dunjaluka je kao primjer hrane Ademovih sinova. Pogledaj šta iz njega izađe, iako ju je uljepšao, začinio i zasolio, on zna u šta će se ona pretvoriti."[154]

Od Ebu Hurejre se prenosi da je čuo Poslanika, s.a.v.s., da kaže:

"Dunjaluk je proklet, i ono što je na njemu osim sjećanja na Allaha i onoga koga je On zasitio, ili učenog i učenika."[155]

153 Alu Imran, 185
154 Et-Taberani, El Kebir, 1/198 Es-Silsiletu Es-sahiha, 382
155 Ibn Madže, 4112

15. Poštivanje Allahovih svetinja

Ovo poštivanje također obnavlja i pozitivno utiče na iman. Allah, dž.š., rekao je: *"...pa ko poštiva Allahove propise – znak je čestita srca."*[156]

Allahove svetosti su Njegovo pravo koje je ponekad vezano za ljude, a nekada za mjesta ili vremena. Među poštivanja Njegovih prava vezana za ljude spada davanje prava Poslaniku, s.a.v.s., a među poštivanja Allahovih svetosti vezanih za mjesto je poštivanje svetosti Harema Mekke.

Od onoga što se veže za vrijeme je poštivanje svetosti mjeseca ramazana *"A ko poštuje Allahove svetinje, to mu je najbolje kod Gospodara njegova..."*[157] Nepoštivanje Allahovih svetinja se ogleda u nipodištavanju malih grijeha, Abdullah ibn Mes'ud prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao:

"Čuvajte se omalovažavanja grijeha, jer oni se gomilaju nad čovjekom dok ga ne unište."

156 El-Hadždž, 32
157 El-Hadždž, 30

Poslanik je takve ljude uporedio sa onima koji su se našli u pustinji. Htjeli su da pripreme jelo, pa je svaki od njih otišao i donio po jedno drvo. Tako se sakupila gomila drva, potpalili su vatru i skuhali ono što su na nju stavili."[158]

Ibn el-Dževzi u svojoj knjizi "Es-Sajdu el-hatir" kaže: "Mnogi ljudi tolerišu i prelaze preko nekih stvari, misleći da su beznačajne i male, a one zadiru u sami korijen. Bacanje pogleda na zabranjeno ili, kao što je kod nekih učenika pozajmljivanje stvari koje ne vraćaju." Jedan od naših dobrih prethodnika je rekao: "Olahko sam uzeo jedan zalogaj harama, pa sam se unazadio četrdeset godina." Iz ovoga se vidi njegova skromnost.

16. Ljubav i dobročinstvo prema vjernicima, i neprijateljstvo prema nevjernicima

158 Ahmed, 1/402

To učvršćuju iman u srcu, jer srce, ako se veže za Allahove neprijatelje, oslabi i izblijede značenja i temelji vjerovanja u njemu. A kada svoju ljubav posveti samo Allahu i štiti Njemu pokorne robove i pomaže ih, a neprijateljski se postavi prema Allahovim neprijateljima i njihovim pomagačima tada oživi svoj iman.

17. Skrušenost

Skrušenost ima veliku ulogu u obnovi imana i čišćenju srca od oholosti, jer skrušenost u govoru, djelima i izgledu upućuje na skrušenost u srcu prema Allahu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao je: *"Poniznost je dio imana"*[159] Takođe je rekao*: "Ko ostavi raskošno odijevanje iz skromnosti a u mogućnosti je da ga ima, Allah će ga na Sudnjem danu pozvati ispred svih stvorenja, a onda mu dati da izabere koji god hoće ogrtač imana"*[160]

18. Radnje koje se odvijaju u srcu

159 Ibn Madže, 4118
160 Et-Tirmizi, 2481

Te radnje su brojne i vrlo važne za obnavljanje imana.To je ljubav prema Allahu i strah od Njega, nada u Njegovu milost i lijepo mišljenje o Njemu, oslanjanje na Njega, zadovoljstvo Njime i onim što je On odredio, zahvalnost i iskrenost s Njim. Čvrsto vjerovanje u Njega, čvrsto povjerenje u Njega, hvaljen neka je, pokajanje Njemu i druge osobine koje se vezuju za srce.

Vjernik mora postići određene stepene prilikom liječenja slabosti imana, kao što su ustrajnost na pravom putu i povratak Allahu u svakoj situaciji, podsjećanje na Allaha i čvrsto držanje Kur'ana i suneta, bogobojaznost, samoodricanje, samokontrola i dr. Opširnije o ovim stepenima govori Ibn el-Kajjim u knjizi "Medaridž es- salikin".

19. Obračun sa samim sobom

Obračun sa samim sobom bitan je za održavanje i obnavljanje imana, kao što kaže

Allah, dž.š.,: *"O vjernici, bojte se Allaha, i neka svako gleda šta je pripremio za sutra."*[161] Omer ibn el-Hattab je kazao: "Svedite svoj račun sa sobom, prije nego što vam bude sveden." A Hasan el-Basri je rekao: "Nećeš sresti vjernika a da on ne svodi računa sa sobom." Mejmun ibn Mehran je kazao: "Zaista se bogobojazni strožije obračunava sa sobom, nego li škrti suparnici u poslu." A Ibn el-Kajjim veli: "Propast duši dolazi od zapostavljanja samokontrole, slaganja sa njenim prohtjevima i slijeđenja strasti."

Zato musliman mora imati vrijeme kada će se odvojiti sa samim sobom i svoditi račun, analizirati stanje i gledati šta je za sutra pripremio.

20. Upućivanje dove Allahu

Na kraju, dova je najbolje sredstvo koje musliman treba iskoristiti u popravljanju i liječenju svoga srca i imana, kao što na to upućuje Poslanik, s.a.v.s.,u svojim riječima:

161 El-Hašr, 18

"Iman se troši u vašim dušama kao što se troši odijelo, pa tražite od Allaha da vam obnovi vaš iman."

Gospodaru naš, molimo Te Tvojim lijepim imenima i visokim svojstvima da obnoviš iman u našim srcima. Gospodaru naš, učini nam iman dragim i uljepšaj ga u našim srcima, a omrzni nam nevjerstvo, grijeh i nepokornost i učini nas od upućenih.

Slavljen neka je Gospodar svake veličine i visoko je On iznad onoga šta Mu pripisuju i neka je selam i spas poslanicima, i neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

Pojava slabljenja imana:
simptomi, uzroci i liječenje

SADRŽAJ:

Bolest slabljenja imana 7
Uzroci slabljenja 26
Kako liječiti slabljenje imana 36